

S E S

Mebil Vory
tarafından
TUSTAV'a
bağışlanmıştır

SANAT ■ EDEBİYAT ■ SOSYOLOJİ
AYLIK MECMUA

HARP ZARURİ VE HAYATİ OLMALIDIR.
HAYATİ MİLLET TEHLİKEME MARUZ
KALMAYINCA HARP BİR CİNAYETTİR.

K. ATATÜRK

SES

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
YUSUF AHISKALI

Liman İşletmesi U. Müdür-
lüğü karşısında No. 89

Sayısı 10 Kr.

SAYI: 3

AGÜSTOS — 1939

Başlılığı yer:
KOSKUN RASİMEVİ

HER AY

LOZAN

Lozanda, sülh muahedesi ni imza eden hür ve müstakil bir Türk vatana malik olduğumuz dost, düşman bütün dünyaya tasdik ettirdik. Lozan Dumlupınar zaferi temin etti. Lozan bugünkü Türk inkılabını ve Türk Cumhuriyetini bize kazandırdı.

Her muvaffakiyetini; bize, Mehmetçiğe, Türk münevverine ve Türk kadına dayanan koca Atatürk kazandırdı.

Lozandan sonra Balkan ittifakını, Sadabad ittifakını, Türk - Yunan, Türk - İngiliz, Türk - Fransız ittifaklarını aktettik. Moskova ile daha da evvel anlaşmıştık.

Lozanda aldığımız hak ve kuvvet ile Montrö muahedesiyle boğazları tahkim ettik ve Hataya kavuştuk.

Fakat ya Lozan olmasaydı ne olacaktı halimiz?

Sevr muahedesi şimdye kadar dünya yüzünde ne bir Türkiye devleti ve ne de bir hür Türk milleti bırakacaktı.

Memleketimiz bir Habesistan olacaktı. Biz de kim bilir hangi emperyalist devletin ordusunda birer nefer..

Fakat işte bu feci akibetten bizi Lozan kurtardı. Lozandan sonra biz Avrupa medeniyetine kabul edildik. Aynı hukuk ve hürriyete malik olduk. Her devlette müttekabiliyet şartı ile münasebata giriştik. Devletimizi kurduk. Hâkimiyet ve istikbâlimize tam manasıyla kavuştuk. Kuvvetli bir ordumuz oldu.

Sultan ve Halifeleri attık. Osmanlı tarihini kapayıp yeni bir Türk tarihi açtık. Siyasî ve içtimai inkılapları yaptık. Layık olduk. Kadına her türlü hukuk ve hürriyeti verdik. Şarhları ayrılmış garbe koştuk. Maziden ayrılıp istikbâle doğru yol aldık.

(Sonu 18 inci Sayfada)

NOTLAR

SANATKÂR NEREDE ?

Falih Rifki ATAY

Geçen ay İstanbul geldiğindenberi onu iç sokaklarda, ana caddelerde, şehirde ve sayfiyelerde, bahçelerde ve yapılarla, Rumeli Hisarı mezarlığının önünde, her tarafta arıyoruz. Bahçıvan, mühendis, boyacı, kalfa, ustaları ve çaykaları ve âletleri ile her adımda karşılaşma çıkıyor. Bunlar muazzam ebatta bir çirkinlik inşa etmektedirler. Çünkü zevk kültürünün, inşa ve hayatın bütün tefferruatına hâkim olmak lâzım gelen san'atkarın mürakabesinden mahrumdurlar.

Üsküdar yamaçlarında bir ahşap evin boya rengi İstanbul peyzajına tesir eder. Bir kışla badanası, gurbun, tülün, sabah ve akşam saatlerinin tadını kaçırır. Hisar mezarlığı lâtif bir köşe idi; Onu tahrip eden şey, yolun genleşmesi değildir. Divarların yeniden tanzimi, san'atkarlar tarafından yapılmamış olmasıdır. Bu divarlar, bir tablo yapmak kadar ince bir işti.

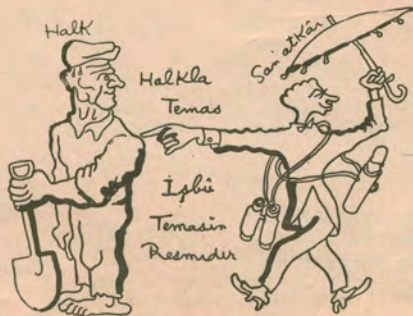
Caddeler renk seçmek yine böyle bir zevk, hele eski kültürün tamamen sükut etmiş olduğu bu buhran devrinde, münakaşalı bir san'at meselesidir. Cepherle böyle, parklar böyle, her şey, evlerin içinden gayri her şey böyle!

Geçenlerde bir Yugoslav şairi ilk defa olarak İstanbul gelmiş. Türk âbidelerini hiç tanııyormuş. Süleymaniye-nin etrafındaki eski binalara hayran olmuş. Bizizat camii-nin avlusuna girince hayreti büsbütün artmış. Sonra etrafına bakmış. Kendini geçiren Türk dostuna demiş ki:

“— İy ki İstanbul kaybetmemişsiniz, yoksa bu âbideleri yapmış olanların, şu mahallelerde oturanların cedleri olduğuna kimse inanmayacaktır!”

İnşa ve urbanizm bakımından bir kalkınma devrindeyiz. Mesele basittir: Bir liradan bir milyon liraya kadar küçük büyük her masraf şehri miktarınca ya güzelleştirir; ya çirkinleştirir. Eğer en küçük iş dahi - bir bahçe parkmalığına kadar - san'atkar mürakabesinden geçerse, bir kaç sene sonra yalnız şehir manzarasının değil, umumi zevkin dahi genişlemeye başladığını, yeni bir kültür devrine girdiğimizi hissedersiniz. Böyle olmazsa şehir maddeten yapıldığı nisbette manen bozulmakta devam eder ve kim bilir nice nesiller için, bir çimento mezarlığı içine gömülür, gider.

Belediyenin ilk yapacağı şey yeni umran işlerini beledi hizmetlerden ayırmak, ve muhtelif mütehasıslarla beraber ve hepsinin başında san'atkarlardan mürekkep bir imar kontrol bürosu kurmaktır. Prost plânının tabiatına onlar bakalırdır.

■ İNKILÂBİ ANLIYALIM ■

YA BU DEVEYİ GÜTMELİ...

★

Barem kanununun mer'iyete girmeye başlaması yüksek maaşlı memurlar arasında bir gürültüdür kopardı. Her gün her tarafta işitiyoruz: efendim, insan ayda 400 lira ile geçinebilmemiş, bu kanun memuru çalmağa, rüşvet almağa ve daha bilmeneler yapmağa sevkediyormuş, artık işin tadı, hayatın tadı, yaşamının tadı kalmamış, gençlere istikbal kalmamış, orta yaşlara ümit kalmamış, ihtiyarlara rahat kalmamış vesaire vesaire..

Fakat bir yandan mükradîyen cesnesini işleten bürokrasi diğer taraftan beynini bin bir işkenceye katlandırarak Barem-de açık delik bulmağa, su veya bu dolambaçlı yolla yakasını bu kanunun hükümlerinden kurtararak eskiden aldığı parayı gene almağa çalışıyor. Şimdilik bulduğunu yolların bir tanesi ve ona en çok ümit vereni ihtisas kaçamağıdır.

Bu vaziyet karşısında akla pek tabii olarak şu kâs geliyor: Eğer Barem kanununun hükümlerinden kurtulmak için az çok dolgun maaş alan memurları ucuz bucağız bir mütehasıslar ordusuna kaydedeceksek bu işi müteaddit seneler boyunca yapmaktan kazanılan bu ihtisas maddesini küçük memurlara neden vermeyelim! Filhakika bu mánada kabul edilen ihtisas dolgun maaşlı ve çok defa işin ancak umumi kuvmalarıyla meşgul olan büyük memurlardan ziyade işin tefferruatıyla uğraşan iç zembeklerinin işleyiş tarzını çok defa büyüklerden daha iyi bilen küçük memur sahiptir. O halde küçüğün kabahati ne? O neden bu mütehasıslık vasfından istifade ederek pek yüksek olan hayatın biraz hafifletmesin? Mesele bu zaviyeden tetkik edildiği takdirde söylenilenlere hiç diyecek yok; yalnız teşekkül etmekte olan "mütehasıslar" ordusu kadrolarını namûterahi genişletecek ve Baramin tatbik sahası kalmıyacaktır.

Zira Barem kanunu tanzim edilirken ve mevkiî mer'iyete girenler şahsî menfaatlerinden çok daha üstün bir menfaatin koruması düşünölmüştür:

(Sonu 18 inci Sayfada)

Mf. VEKİLİ HASAN ALİ YÜCEL'E

AÇIK MEKTUP

Her türlü resmi saygı formüllerini bırakarak, dertlemizi çok iyi anlayan bir ağabeye hitap ediyoruz:

Genç Türk san'atçılarına milli san'at reçeteleri yazılıyor, bilirsiniz; bunları yazarlar, süslü makale yazmak gayretindedirler, ameli bir çare vermezler, hamiyet yarışına girişirler, başımıza allâme kesilirler, lügatlarda avladıkları fikir kırıntılarıyla develer gibi geviş getirirler.

O boğ çümlerinin bir salyangozu bile harekete getirdiği görülmemiştir.

Görülmez çünkü on kutsî fikri şamata, yaygara içinde boğarlar, melomdramlarda öptüğü kadını bıçaklıyan kötü taşra aktörü gibi, düşünceleri hareketlerinden ayırır.

Derdimize geçelim:

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasıyla, Türk san'atine kalan kültür mirasında "garp", akalliyette idi.

Gençler Avrupaya gittiler, okudular, iyi kötü bir zümre, "garp kültürüne" ekseriyeti verdi

Bugüne gelince, bilhassa san'at bahsinde yerli kültür mirasının ehemmiyetini herkes anlamış gibidir.

Bu sarîh hakikat anlaşılmalıkla beraber lâzım olan en ıptidai hareketler yapılmadı.

Türk san'atinin son büyük müessesileri yalnız kaldı, Türk san'atinin temeli olan tezyini "Küçük" san'atler, Türk halk san'atleri, mânen ve maddeten can çekişti, kurtarılmadı.

"Küçük" san'atları, küçük değil, çok büyük san'at demek daha doğrudur.

Kadroları ekseri haktan çıkan, ve kökleri halkta kalan tezyini san'atların işçileri, Türk san'atinin tecrübelerine malik olan yegâne insanlardır.

Asırlarca toplanmış bir tecrübenin, bir zevkin son müessesileri bunlardır.

Kaç kere yazıldı; Rönesansın son san'atkar kadroları küçük zanaatlardan yetişme değil midir?

Benevenuto Cellini Kuyumculuktan yetişme değil miydi?

"Değil mi" leri uzatmaksızın hâdiseye geçelim:

Bin bir gece masallarındaki defnelerden daha kıymetli san'at zenginliklerine, şekillerine, renklerine, âletlerine, sırlarına malik olanlar yelken açıp öbür dünyaya göç etmek mecburiyetindedir.

Bu ayrılıştta iki sebep var; biri ihtiyarlık, diğeri yoksulluk.

Her hangi bir tekerlek mütehasssısı yetiştirmek için vapur-

lara trenlere gençler bindiriyoruz; doğrudur, her şeye ihtiyacımız var, oksürük ilacı mütehasssına bile.

Fakat hiç değilse bunlar kadar mühim bir mesele daha mevcut:

Gençlerimizi hakikî san'at hocalarına teslim etmek, hem de, koşu koşu teslim etmek.

Zannediyoruz ki Garp san'ati, Paris ekolu tamamlayıcı bir unsurdur, her temel değil.

Çinicilik, haciclik, dokumacılık, kakmacılık nakkaşlık, ciltçilik, boya nakışı, sadef ve fildizi işleri, yazmacılık, dövmecilik, lüleçilik vs. gibi ölçülmez estetik kıymetlere sahip olan halk san'at müessesilerini bir araya getirmek için kaybedilen her saat, milli Türk san'atinin şekil anlayışına tamir edilmez bir zıyan getiriyor.

Hocalarımızın günleri sayılıdır.

Talebe toplamak, genç işçi - san'atçıları an'anevi teknikle temasa getirmek gibi son derecede mühim bir vazife deruhte etmesi mümkün olan müessesese müstakil olmalıdır.

Bu müessesenin yalnız pedagojik değil, aynı zamanda ticarî bir cepheye malik olması mümkündür, lâzımdır.

Hazırlanan eşyalar yeni elemanların gayretleriyle güne daha uygun olur, iç ve dış piyasada kolaylıkla bir satış temin edilir.

Müstakil bir satış şubesi turistlere bol ve halis eşya verir. Yeni bir Sinan ancak böyle bir muhitte yetişir kanaatindeyiz. İstanbulun her hangi bir tekkesi depoluktan çıkmaz mı?

Bina olarak başka bir istegimiz yok.

İhtiyar zanaatçıların, müstakbel hocalarımızın maiyetini temin etmek, ve en ıptidai bir tesiatı kurabilmek için lâzım olan aşgari yardımın temini ilk adımı teşkil eder.

Eminiz ki bütün bunları biliyorsunuz, birbirinden mühim işlerle uğraşıyorsunuz, bu mektubu yazarken bir noktaya temas etmek istedik; Bu hayatı mes'eale için günlerini ve kuvvetlerini sarfetmeğe hazır olan bir genç kalabalığın mevcudiyetini haber vermek.

Millî bir Türk san'atinin canlanması, şekil alması için yegâne kestirme çare bu değil midir?

Yoksa kollarımızı açıp soralım;

— Halk san'atini nasıl bilirdik? Ve cenaze cemaati cevap versin:

— İyi bilirdik!

Demekten başka ne çare?

ÇAREYİ SİZDEN BEKLİYORUZ, SON ÜMİT SİZDE.

S E S

Harp Ne Zaman Bir Zarurettir

Plutarque yazıyor:

Pericles büyük zaferlerinden birinden döndüğünde, Atinalılar tarafından büyük tezahüratla karşılandı. Ve bu takdir ve sevgi sarhoşluğu içinde zaferi kutluyas büyük nutuklarından birini söyledi. Bu esnada bir del kadın, birden ortaya çıkararak Periclesle:

— Başka bir millete ait bir adayı zapt ve Yunanıstana ilhak etmekle bugünkü şan ve şerefe kavuşmuş bulunuzorunuz. Fakat bu adayı zapt için ölen genç Atinalılar, zevçlerine, ağılayan gelinlere ve hababalarını kaybeden yetim çocuklarına sefaletlerine bakılacak olursanız zaferinizin bir matem levhası haline alacaktır, dedi.

Pericles hiç cevap vermedi. Bir kaç gün sonra ölen gençlerin mezarında irat ettiği nutukta: "Onlar hayatlarının baharını kaybettiler." dedi.

Sırf kuvvetine dayanarak, sakın ve huzur içinde yaşayan bir milletin arazisini almağa ve halkını esir yapmağa ait fütühatın tarih karşısında en iyi izahı bu Atinalı kadının sözlerinde yasar.

Filhakika bir millet için mesru ve hayati bir müdafaa-yı, bir kurtuluşu icabettireni hariç olmak üzere, her harp Wels'in dediği gibi sayısız beseri hayatın ifnasında ve baha biçilmez beseri servetin mahvından başka bir şey yapmamıştır. Bunun daha fena ciheti harbin nadiren beseri bir davayı halletmesi ve umumiyette hiç davayı halletmediği gibi neticede daha karışık, güç ve halledilemez davalar ortaya koymasındır. Yasadığımız bu devirde, insanlığın ağır olan tekâmülünde, büyük istisnalar mahrumiyetler, mücadelede bahansız elde edilen beseri valörler birer birer ortadan kalkmaya başlamış bulunuyor. İnsaniyet, adalet mefhumları lügat kitaplarına inhisar ediyor gibidir. Onlardan bahsedilmiyor. Yalnız demokrat seflerinin ve bunların arasında Ruzvelt ve bilhassa İsmet İnönünün nutuklarındadır ki sakın bir cesaretle hakslığa karşı bir nefret, kuvvetin tahakkümüne karşı bir takbih beseri adaleti müdafaa ve ihyaya karşı büyük bir saygı belirlemektedir. Bu devirde kuv-

YAZAN M. TEKİN

vetin hakka tahakkümünü, onun asil sesi kadar hiç bir ses bu kadar belâgatla protesto etmemiştir.

Mütefekkir İnönü, bu bakımdan, modern hümanizma'nın bir apôtre'udur. Harp ejderhası karşısına, ilk çağın ilâhi herkül gibi dikilmektedir.

Filhakika harp, bir adalet, bir hak vasıtası olabilir mi? Bilhassa insan nevi için tabii bir hal midir? İlimin bu hususa ait Mutalarnıa dayanarak bunu tahli faydalı olacaktır.

Bugünkü emperyalistler, iddia ve prensiplerinde biyoloji ve Darwinizme dayanıyor.

Kırk ıylı varan bir araştırma, müşahede ve bunların neticelerine dayanarak Darwin:

"Bütün mahlûkların faaliyet ve yamasındaki hâkim kanunun struggle for life "hayat için mücadele" yahut eski bir terimle de "Bakayı elyak" ile izah etmiştir.

Darwin buna ait eserinde (2) "itiraf edeyim ki nevîler arasındaki bu hayati rekabetti "hayat için mücadele" yi yekdiğerine tabi karşılıklı müsabebeleri izaret ederek mecazi surette kullandım. Kitap zamanında, aynı kitleda karşılanış iki mahlûk, yasaın için gerekli gıdayı temin hususunda aralarında mücadele ede-ceklerdir. Bir çöl kenarında yetişen bir ağaç susuzluğa karşı mücadele eder. Çünkü onun hayati, birinci dercedece rutubete bağlıdır."

Darwin daha aşağıda: "Struggle for laife" bütün mahlûkatin gayri kabili içinin har su-rette, çoğalmaya ait temayüllerinden iletir gelmektedir. İstisnasız bir su-rette her nevi, o kadar süratle çoğalmaktadır ki - tabii sebepleri mevsur olmasa - biraz sonra bütün dünya yalnız bir çiftin meydana getirdiği sürüyle dolmuş olacaktır. Buna nazaran bati bir surette artan insan nesli, yirmi beş ıyl içinde bir misli artacaktır."

Darwin'in eserinin hülasası şu-
dur:

1 — Tabiatte, en kuvvetli nevî-ler, kuvvetlerine görecek, gıda sa-halarını ıgal etmekle diğer nevîleri

mağlub ederek, en genis hayat hak-kına kavuşurlar.

2 — Bütün canlı mahlûkat, aynı muhitte, aynı hayat şartlarına tabi tutulduğu zaman kendi varlıklarıyla birlikte nevelerinde de bakasına çabırlar.

Biraz dikkat edilirse Darwin eserinde nevîler arasındaki rekabetin, mücadelenin varlığını ve kuvvetli nevîin gıda bahsinde (insanlar dediği hayvanlar, ne-batlar arasında) hâkimiyetini iddia etmiştir.

Bu husustaki iddiasına ge-lince bunda büyük bir hataya düşmüş ve zamanın tamamen yanlışlığını gösterdiği Mal-tis nazariyelerinin tesiri altında kalmıştır. Maltis, tabiati-taki canlı mahlûkların silsilei hendeşeye ve gıda maddelerinin de silsilei adediye üzerine çoğaldığını ileri sürmüştü.

Bunlara nazaran, yirmi beş yıl sonra, dünyada insanların adedi pek fazla artacak, buna mukabil gıda maddeleri ihtiyaca kâfi gelmeyeceği için büyük bir kıtlık ve sefalet baş gösterecektir. Halbuki, bunun ta-mamen aksi çıkmıştır, bugün dünyada gıda maddeleri azala-cağı yerde, geçen yıllarda A-merikada buğdaylar trenlerde kömür yerine yakılmış kahve stokları denize dökülmüştür. Maltis insanın zeki bir mahlûk olduğunu ve zekâsıyla bugün harika denilecek bir tekniğe kavuştuğunu ve bunun saye-sinde hayatını emniyet altına aldığı tamamın unutmamıştır.

Tabiatte galince, aynı neviin fertleri arasında yekdiğerini if-na olmadıgı gibi yaşayış nokta-i nazarından bütün mahlûklar a-rasında, bir ahenk âdeta bir te-zâvün mevcuttur:

"Bunların yaşayışları da başka bir manzara arzemektedir. Afrika-nın genis, hudutsuz sahralarında, ormanlarında yaşayan hayvan sür-leri birlikte yaşamak ihtiyacını du-ymazlardır. Bunlar yan yana ve çok defa biribirî içinde yerler. Bir hücum yapıldığı zaman hepisi müşterek düşmana karşı derhal çe-kişirler. Et yiyen hayvanların en kuvvetlisi olan Arayan lila sürüye hücum etmekten çekinir. Bunun için daima dere kenarlarında su içmeğe gelen ve sürüden ayrılan hayvana hücum eder; Onu tehlika yakalar

ve parçalar. Arkasından su zahne-ler gelir: Avı iki defa arırlanlar ve, Bunlar karınlarını doyurduktan son-ra çekililer arkaдан kenarda, za-bırsızlıkla bekleyen Sirtlanlar sıya-fete konar, bunlar çekildikten son-ra sıra bekleyen kurtlar, sonra ça-kalllar gelir. Bunlar yerken taze et kokusu alan kuşlar semada dolaya-mağa başlarlar. Çakkallar çekilince sıra bunlara gelir, onlar da sefiray-ı kaldırırlar."

Şu da kat'idir ki tabiatte hiç bir hayvan nevi'i arasında yekdiğerini ifna edici bir mücadele yoktur. Bilâkis nevîin bes-kası hakkında, o nev'i mensup fertler arasında, bir nevi insa-yî tesânüt vardır:

Maymunların, arıların, muha-cir kuşların, atların nevi'i müdafai korumağa ait faaliyet, müdafaa şekli bir örnek mahiyetindedir. Karıncalar aralarında tesan-ütle, böceklerden bir nevi kol-oniler kurmuşlardır.

Be Yaz karıncalar, kendilerini müdafaa için biyolojik harika-lara varmış âdetle anadan doğ-ma polis teşkilâtı, gözleri kö-efrattan bir sürü meydana getirmeğe muvaffak olmuşlardır.

Darwin'in eseri çıkınca, var-lığının ilmi izahını arayan emperyalizm, büyük bir sevine duydu ve bundan derhal istifa-deye kalktı. Alman Generale-lerinden Bernhardı, buna daya-narak bir eser yazdı. Hay-van nevîleri arasındaki mücade-leyi ıshat ederek "kuvvetlinin zayıfı hâkimiyeti altına alma-sının en tabii bir kanun oldu-ğunu ve bunu ilmin de teyit ve kabul ettiğini ileri sürdü. E-ser, ilmi bir kıymeti haiz de-ğildi; fakat kuzgun bir atese yağ döker gibi bir tesir yaptı. Bu fikir; Bismark'ın dilinde:

LA FORCE PRIME LE DROIT "KUVVET HAKKA TAKADDÜM EDER" cümlesi-le ifadeleniyordu.

İktisatçının ağızyle de, asla insanı olmyan şu manasız veci-ze ortaya atıldı: "HERKES KENDİSİ İÇİN. ALLAH HER KES İÇİNDİR." Buna na-zaran kuvvetine güvenen dünya üzerinde yaşayabilecekli.

"Emperyalizm, kütle ruhu hastağlı, gurur buhranı, hob-nibî buhranı, fütuhât buhranıdır. Bunun tezahürü kendini büyük görmedir. Kaynağı ise hodbîndir. Egoizm de, ruhîyat bakımından, zayıf ruhlı insa-nların olduğu kadar zayıf ruhlı milletlerin de, zaafırların gizle-meye ait bir behit aksülâmeli-dir."

O, gaye ve sosyal bakımdan izahının tarihi yanlış teşhis edile-tel bulur. Bir milletin felâket

(Sonusu 21 inci Sayfada)

SANATKÂRLAR, ENDÜSTRİ EŞYASINI KONTROL ETMELİ ve SANAT KALİTESİNE YARDIM ETMELİDİR, YOKSA ÇİRKİNLİK BİZİ BOĞACAKTIR

İŞ ve SAN'AT

Orta çağın işçi - zanaatkar zümresi, insan elinden çıkan eşyalara bir şahsiyet, bir olgunluk ve bir san'at kıymeti veriyordu.

Çırac muayyen bir devreden sonra ustamın tasdikıyla eserini meslek büyüklerine gösterir, münakaşalardan sonra ustaya kabul edilirdi.

San'at haysiyetini korumak için daimi bir işçi - zanaatkar kontrolü mevcuttu.

Bu kontrole memur edilenler yalnız eşyanın sağlamlık kalitesini değil, san'at kıymetini de tetkik ederlerdi.

Eşya kusurlu olduğu takdirde; yerli tabiriyle - kuşak çözdür, ve eşyaların üstüne serilir.

Bir mühürden daha kutsi olan bu bez parçası, (ehli tarafından eşyalar muayene edilmedikçe) yerinden kalkmazdı.

Rekabet, iş tevzi gibi meseleler, zanaatkar reisleri tarafından halledilirdi.

Zanaatkarların suurunu tek cümle ile ifade etmek mümkün: **İŞ AŞKI.**

Zanaatkar yaptığı eşyayı san'at eserine kadar yükseltir.

Kazanç yegâne âmîl değildi; insanla eşya arasında ana ile çocuk münasebetine yakın bir his vardı.

YAZAN ABİDİN DİNO

Anadan farklı olarak, zanaatkarın eseri keçicinin altında, her darbeye dayanmaz, her darbeye göz için kafa için, kol için bir saadet olurdu.

Vassarının galiba "Ressamların tarihi" isimindeki kitabında, beğenmediği Prense, zengin müşteriyi eşya satmayan zanaatkarlardan bahseder.

Bizden bir misal:

Tanımlı bir hattat eseri için istediği fiyatın bir beygiri satın almak için verildiğini işitince, hayatının sonuna kadar bir hat çekmekten vaz geçmiş.

İSTE İŞ HAYSİYETİ!

Nargile lülesinde şekil mü-kemmeliyetine varan işçi, eminin ki Yeni Caminin zevkini hazırlayan unsurdur.

Lâfite değil; işte kuyumculuktan heykel dehasına terfi eden Rönesans işçileri, kalfaliktan mimari denaya geçen Sınan.

Zanaatkarın kuvveti, halkın ihtiyacını ve zevkini temsil etmesinden ileri geliyor.

Rönesansta daima ameli ya-

ratıcı san'atın suuru mevcuttur.

Leonardo resimden başka, köprü, top tüfek, tayare yapmayı teklif eder.

Michel Ange bir kürek mahkumu kadar taş kırmıştı, binalar yapılmıştı.

Demek istiyorum ki zanaatkarların; sair - işçinin bir failiyeti de :

Fikri derhal işe tahvil etmesidir.

Diğer bir hususiyet; iş aşkından doğma :

Menfaatsiz çalışma isteği.

Hakikî köy "İmecilliği", ihtiyarı yardım, başkalarına fayda verme esası, Anadolu'nun en eski âdetlerindedir.

Dünyada aynı esasa müstenit yeni misaller biliyoruz.

Tarihle efsanevi mezceden bir hikâye:

Derler ki çarşıdan geçen Celâlettin Rumi, altın döven bir zanaatkarın keçicini işitmiş, bir denbire kollarını açarak dönmüş, keçiç vurdukça mestolmuş!

İşte büyük bir devrin iki kutbu :

Sair ve zanaatkar. Muhayyele ile aksiyonu barıştıran zanaatkar şaire rastlamıştı.

Celâlettin Ruminin şiiri, sözden mücessem âleme geçmek iştiyakı ile âni olarak keçicinin temposuna uyarak gözle görülür dünyaya girmişti.

Şu farkla ki Celâlettin Ruminin plastik şiiri, raksı, zaman içinde hayatıyla biten bir ifadeye malik.

Zanaatkarın altın eseri ise belki hâlâ mevcuttur.

Kapitalizmin zanaatkarı iflâs ettirerek, şahsiyetini ve iş aşkını da beraber süpürmesi 19 uncu asrın en feci neticelerinden biridir.

En ufak eşyadan mimariye kadar işçiyi bir zevkin nümuneleri kayboldu.

Zevksiz kapitalin elinde kazanç hırsı, işçinin çalışma aşkını da çaldı, tezgâhını da.

19 uncu asrda kapitalin esiri makina, "zevki" teksir etmedense "kötüyü" çoğalttı.

Kabahat makinada değil, makinaya sahip olanlarda idi.

Her çirkinlik: 100 binlerle darbedilerek piyasayı istilâ etti.

Eşyanın şekli, dayanıklılığı değil, yalnız kârı mevzu bahis olmuştur. İşçinin - zanaatkarın - san'atkarın eşya ile alakası kalmamıştı.

Böylece san'at hakikî temelini işçi ile san'atını kaybetti.

Odanıza bakın; eşyalar çirkin.

Çaddeye bakın; evler çirkin.

İste size iş zevkinin kaybolmasıyla meydana gelen dünya!

İşe san'at tekrar nasıl barişacak?

Yeni işçinin yaratıcı muhayyeli hem yaptığı eşyanın kullanılmasına, şekline ve faydasına, hem de faydanın geniş bir zümreye ait olduğuna inandığı takdirde tekrar harekete gelir.

Dar menfaatli iş aşkının ilk şartıdır.

Başka bir nokta; Kıymet ölçümüzü değiştirmeliyiz.

Sinema yıldızını değil, memlekette en çok pamuk toplayan Türk köylü kızını tanımak istiyoruz, hürmetimize yıldızdan ziyade lâyiktir.

İş haysiyeti başka türlü doğmaz. Sırf menfaat üzerine bina edilmiş "Taylor" sistemi değil, san'at ve iş aşkına dayanan, ziraatten endüstriye kadar yayılan yeni bir rasyonel "İmecillige" ihtiyaç var.

San'atkarlar endüstri eşyalarını kontrol etmeli ve san'at kalitesine yardım etmelidirler.

Aksi takdirde çirkinlik bizi boğacaktır!

ABİDİN DİNO

Millî Sanayi Kuruluşuna Dair

10 Temmuz tarihli Ulus'ta İsmail Hüseyer Tökin imzasıyla çıkan "Millî ekonomide rekabet" başlıklı yazıda Parti meclis grubunda bahimevzu olan "İç piyasalarda rekabete imkân verilmesi" teklifinin şayanı dikkat bir tefsiri vardır.

Muharrirre göre millî sanayi-mize yeni bir hız verecek olan iç piyasalarda rekabete müsaade edilmesi keyfiyetini "İç ve dış piyasaların rekabeti şekline anlamak lazımdır." Bundan başka yine makale muharririne göre: "Türk müstahsili satış fiyatını himayelerin temin ettiği yüksek fiyat üzerinden biçmektedir." "Halbuki terakki ve inkişaf imkânlarının şartları ancak . Hayat sahasının tehlikeye girmesiyle tahasül eder." "Millî endüstrinin dış rekabete suçluk rüzgârını sırtında hissetmedikçe bünyesinde terakki ve inkişaf imkânları hazırlamağa ihtiyacı hissetmeyeceği aşikâr." bulunmaktadırlar.

Meselenin ilmi ve tarihi cepheden inelenmesi bu görüşün muharririn iddiası veçhile "hakikaten realist bir mânâsı" olmaktadır göstermektedir.

Osmanlı imparatorluğu iktisat tarihi bize gösteriyor ki: Kapitülasyonların himayesindeki cenabi mamulâtı memleketin lonca sistemine dayanan el sanayii ile kolayca rekabete ediyor, ve bu yüzden koca imparatorlukta asrı manada bir sanayinin teşekkülüne imkân bırakılmıyordu.

Zamanla emperyalist sermayenin memleketi bir istikraz

YAZAN
M. Emin DUMANLI

tufanına boğduğunu da görüyor. Bu yüzden derebeyliği fakrî zaruret içerisinde şu bu fakru zaruret içerisinde garpli sermayedarların taksimine uğramıştı. Bu itibarla istiklâl savaşından sonra genç Türkiye'nin ilk düşündüğü şey millî bir sanayi kurmaktı. Bunun için ilk iş olarak gümrüklerimizde ham ve muhtar bir tarife tatbik ettik. Dahilde de teşvikî sanayi kanunu ile kurucu tedbirler aldık. Lâkin teşvikî sanayi kanununda noksanlar mevcuttu. Ezcümle bu kanunu tadil eden 2261 No. kanunda "Bu kanunun neşri tarihinden sonra yeniden tesis oluncak sanai müesseselere iktisat vekâletince teşvikî sanayi ruhsatnamesi verilebilmek için memleketin ihtiyaçlarına göre o şubede fazla istihsal bulunmaması" gibi kayıtlar vardı. Keza bazı sanayi branşlarında bilferaz pamuklu sanayide (25000) den fazla işçi havi fabrikaların kurulmasına müsaade edilmiyordu. Bu kayıtlar memleketi ilk defa kurulacak sanayinin daha çabuk ve daha rahat şartlar içerisinde meydana gelmesi için konulmuştu. İktisadî inkişafımızın sonraki tekâmülü dahili piyasada tam bir rekabete imkân vermiyen bu kayıtların kaldırılması icap etti. Ve B. M. Meclisi

bu devresinde kabul ettiği bir kanunla bu gibi kayıtları kaldırdı. Bu tedbirlerin dahi iyi netice verip vermeyeceği bir zaman meselesidir. Zira henüz taazzuv halindeki bazı sanayinin avantürist bir takım sermayelerin karpisine kurban gitmesi ihtimali de vardır. Bununla beraber bu tedbirlerin ciddi faydaları da olacaktır. Maksadımız sanayimizin iç himayeden bile vareste olmadığını göstermektir. Kaldı ki muharririn bahsettiği gibi harici sermayenin soğuk rüzgârı Türk hudutlarından içeri sızdığı gün millî endüstrimiz rasyonelleşmek şöyle dursun bugünkü varlığını da kaybeder.

Bunun en açık misali rekabet imkânı değil, cenabi emtasına oldukça bir ithal müsaadesi veren G. İ. R. in ticaret muvazenesinde aleyhimize verdiği neticedir. Bu ufak delik bile bize o soğuk rüzgârın dondurucu kuvvetini kâfi bir acıklıla tattırıştır.

Biliyoruz ki sanayide ucuz fiyat bir maliyet meselesidir. Lâkin sanayi maliyetinde zirai maliyetle diğer ham madde maliyetleri dahildir. Bu sebeble ucuz fiyat yalnız endüstrinin rasyonel işlemesine vabeste değildir. Mesele umumî istihsal kudretimizin islahındadır. Bunun da harici rekabete meydana gelmeyeceği aşikârdır. Pamuk ziraatı rasyonelleşmeden nakil vasıtaları ucuzlamadan mensucat sanayininin rasyonelleşmesi yarım kalır. Bütün istihsal organlarının tanzim etmiş olan dış piyasa ile memlekete (Sonusu 18 inci Sayfada)

▣ Edebi Gümrük Tarafarlığı ▣

Neden bir inkılâp edebiyatımız yok? Neden inkılâbımız destanını yazacak bir şair, bir edip yetiştiremiyoruz?

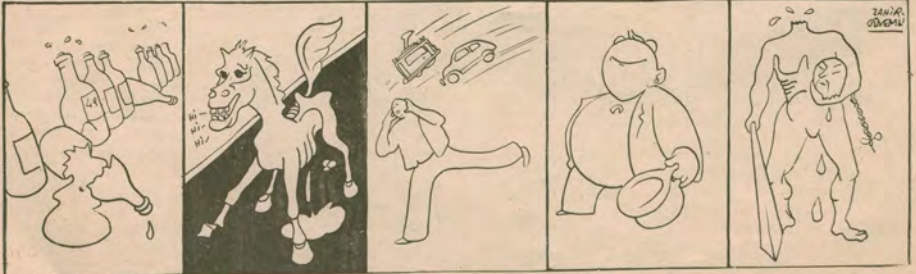
Bu suallerin uyardığı şaşkınlık ismi hatırımsız gelmiyen bir Fransız edebiyatçısının geçenlerde imdadımıza dar yetişen cevabı sükûnet bulur gibi görünmüştü. Bu Fransız edebiyatçısına göre bir inkılâp tarihe mal edilmedikçe terennüm edilemezmiş. İnkılâbın tarihi yazılmadıkça destanı yazılamazmış. Bunun için şimdi-lik rahatça oturup "otuz kırk sene, ilk bir müddetin geçmesini beklemeli imişiz.

Hangi ilmin hangi esasına dayandığını anlayamadığımız bu fikir ve iddianın bazı muharrirlerimiz ve bazı fikir adamlarımızca benimsenmesi hiç te hayret etmemiştik. Çünkü bu muharrirlerimiz, kabahati içtimai kanuniyete yüklemekle üzerlerindeki yükün altından kolayca sıyrıyorlar, bu fikir adamlarımız ise hazırlanmış bir zahı yolu bulmuş oluyorlardı.

Biz burada bu meseleyi tetkik edecek değiliz. Edebi hayatımızın bugünkü ve müstakbel inkişafı bahsinde kolay ve basma kalıp izah yollarına ve çarelere başvurmak hususunda ötedenberi gösterdiğimiz temayülün diğer bir misaline temas edeceğiz.

Bugün bazı muharrirlerimizde edebi proteksiyonizm nevi şahsına münhasır bir gümrük siyaseti tarafarlığı var. Diyorlar ki: Bizde okuyucu kitlesi mahdud olduğu için piyasanın bol tertüme eserleri (Sonusu 20 inci Sayfada)

—2— No lu SES 'te Gördüklerim :

Meksika'da Toprak MESELESİ

YAZAN

Mecdi DEVRİM

General Kardenas'ın mensup olduğu Meksika İnkilâbı Partisi (Partido de la Revolucion Mexicana) in faaliyeti sayesinde bugün toprağa kavuşmağa başlayan topraksız Meksika köylüsünün toprak mücadelesi bir asırdan fazla sürmüştür. Meksika için bugün anladığımız manada toprak meselesi Avrupa kıtasından gelen istilacıların cenubi Amerikaya ayak basmalarıyla başlar. Filhakika, müstemlekeçiler boyunduruk altına aldıkları memleketlere medeniyet, saadet, inkişaf imkânları vesaire getirmek şöyle dursun onlardan pek sarıh bir şey istiyorlar. Kâr getirecek vasıta; yani para ve servet. Yerli kavimlerin elinde bulunan müterakim altın ve gümüşü bir kaç yavaş ve çapulla ortadan kaldırdıkları sonra Avrupadan gelen müstemlekeçiler arkası tükenmeyecek bir para ve servet menbağı aramaya koyuldular. Bu memleketler ziraata müstenit bir ekonomi rejimine malik buldukları için yerli kavimler elindeki yeğâne mühim servet toprağı; toprak ve içinde bulunan her türlü maden. Demek ki arkası kesilmeyecek bir kâr menbağı arayan istilâler her şeyden evvel eline geçirdiği müstemlekeçilerin toprağına sahip olmağa çalışacak.

Meksika'da böyle oldu: Memleketin bir İspanyol müstemlekesi haline girmesi toprak mülkiyetini alt üst etti. İstilâci İspanyollar cebre bileye ve her türlü vastaya müraacaat ederek yerli ahalinin elinde bulunan topraklara yerleştiler. Yerli ahalî topraksız köle ve ziraat meselesi vaziyetine düşmeğe başladı. İşte o gündünderi Meksika'da toprak meselesi baş gösterdi denilebilir. Mahaza çok zaman geçmeden toprak meselesi yerli ahaliye İspanyol istilâcılar arasında ceryan iden bir kavga memleketten çıkarak ufuklarını genişletti. Topraksız yerlilere yavaş yavaş topraksız beyazlarda karışmağa başlıyor ve bu iki unsur seneler boyunca kaynasaşak «blo» ismini alan Meksika köylüsünü vücutte getirdi.

Peonun asırlık toprak davasının bugün nasıl halledildiği diğer bir etüdümüzde göreceğiz. Şimdi Meksika müstemleke oluncu toprak mülkiyetinin uğradığı tahavvülâtı bakalım.

Meksika müstemleke olduktan sonra toprak mülkiyeti üç tip arzmetmeğe başladı. 1 — Latifundialar; yani bizim şark derbebeyleriyle Orta Anadolu ağalarının mülkiyet şekli arasınıda bulunan bir nevi büyük, ucuz bacaksız arazi sistemi.

2 — Kilisenin eline geçen büyük araziler. Bunlar Latifundialardan ayrılar başlıca vasıf doğrudan doğruya bir şahsın malı olmayıp bir hükmi şahsın yani kilisenin malı olmalarıdır. Meselâ bizim Evkafın

elinde bulunan arazinin bir kısmı ve Osmanlı İmparatorluğundaki Tekkelerin arazisi bunu andırmaktadır.

3 — Bu iki şeklin yanı sıra komün mülkiyete de rastlanmaktadır. Bu çeşit arazi bir şahsın değil bir birliğin malıdır ve bu birlik bundan hep birden istifade eder; meselâ bir köye verilen arazi, köy me'aları, köye tahsis edilen orman ve saire gibi bütün köy halkının istifade ettiği mülk. Bu çeşit arazilerin mülkiyeti bir şahsın değil bütün köyün, camianıdır.

Fakat Meksikanın müstemleke olmasıyla kat'î şekil alan bu arazi sistemlerinin sonucunu yani komün arazisi, İspanya kralının Şimali Hindistan (1) tabalarını korumak için nesrettığı kanunlara rağmen Latifundia sahiplerinin ve Kilisenin taziyek ve istismarı karşısında günden büne küçülüp eridi.

Filhakika Porfirio Diazın mevki iktidarda bulunduğu devre zarfında Latifundialar pek fazla inkişaf ederek komün mülkiyetini hemen hemen ortadan kaldırdı. Bu devirde Latifundiaların ne kadar genişlediğini anlamak için bir tek kişinin mülkiyetinde bulunan toprakların genişleye genişleye Meksikayı teşkil eden Devletlerin bir tanesinin bütün arazisini kapladığını bilmek kâfidir. Esasen Latifundiaların 1810 senesinden itibaren genişlemeleri hakkında verdiğimiz rakamlara da bir göz atılacak olursa Meksika halkının elinde bulunan toprağın yavaş yavaş bir kaç bin şahsın eline geçerek bu hak'ın esası mülküs ve topraksız kaldığını anlamak pek kolay olur.

Bi: âsir zarfında Meksika'da toprak toprak kütümü:

Haciendas Ranchos
Sene adedi (2) adedi (3) Yekün

(2) Haciendas, Meksika'da, pek büyük arazi ve çiftliğe denir.

(3) Ranchos, biraz daha küçük arazi veya çiftliktir.

(1) O zamanlar Amrikaya Hindistan denirdi.

1810	3749	6689	10438
1854	6092	15085	21177
1876	5700	13800	19500
1893	8872	26607	35479

1908 senesinde Meksika'da mevcut Latifundia adedi 42479 dur. Bu rakam bize 100 sene zarfında Meksika arazisinin büyük bir kısmını 42000 aile eline geçtiğini gösteriyor. Fakat, bu Latifundiaların bir kaç tanesinin birden bir tek ahlinin mülkü olabilecekları düşünülürse 1908 senesinde Meksika topraklarının kısmı azı 42000 değil belki de 30 ve hattâ 20 bin kişinin elinde bulunduğuna ihtimal vermek pek yanlış olmaz. Buna mukabil elinden toprağı büyük mikyasta alınan Meksika köylüsünün sefaletinin de bu arazilerin büyümesi nisbetinde arttığını tahmin etmek gene pek yerinde olur.

Porfirio Diaz'ın diktatörlüğü halkı mahvetmişti. Fakat uzun zaman devam etmesine de imkân yoktu. Ve filhakika Francisco I. Maderonun idare ettiği ve gayesi hürriyete beraber halka müsait maddi seriatte temin etmek olan ihtilâl hareketi 1910 senesinde diktatörlüğü yıkmaya muvaffak oldu. Aralarında meşhur Zapata da bulunan muhtelif köylü ve ziraat amele si sefleri köylüye toprağın dağıtılmasını temin edecek bir müşterek hareket programı tesbit etmek gayesine San Luisite toplandılar. Burada tesbit edilen programın 4 üncü maddesi aynen şöyle diyor:

"Bakımsız topraklar hakkında nesredilen kanunun suistimalde uğramasından dolayı ekserisi yerli ahalden olan küçük mülk sahiplerinin toprakları zorla ellerinden alındı. Bu toprakların asıl sahiplerine iade edilmesini ve küçük köylülerin gördükleri zararı telafi etmek maksadıyla bir de zarar ziyan verilmesini istevip kabul ettireceğiz."

Madero ihtilâli muvaffak oldu ve Madero da Cumhuriressi seçildi. Fakat büyük arazi sahipleri bir çok entrikalar çevirecek San Luis programının tatbik edilmesine mani oldular. Esasen Cumhuriressi Madero bu da programı tahakkuk ettirecek enerji ve cesareti kendinde bulanamıştı. Biraz evvel zikrettiğimiz San Luis programının 4 üncü maddesinin tahakkukunu bizzat Madero bile uzun senelerin geçmesine bağli buluyordu... Bu vaziyet karşısında Cumhuriressi eli köylü sefi Zapatanın arası günden güne açılıyor. Zapata açıkça muhalefete geçiyor ve büyük arazi sahipleri de onu ve taraftarlarının şekavetini itham ederek mağlûp edip öldürmek istiyorlar. Fakat Madero inkilâbı tarafından tatmin edilmeyeceği topraksız Meksika köylüsü hareket ederek yine silâha sarılıyor. Hareket bu sefer Cenuba doğru dönüyor. Morales Decleti dahilinde esasen devam eden köylü isyanı Meksikanın cenubunu birden bire kaplıyor. Bu vaziyeti gören Zapata eli birlik-

(Sonu 23 üncü Sayfada)

AYIN HADİSELERİ

HARP MI, SULH MU?

Hele şu temmuz ayını da harpsiz geçirdik. Bir ay bir aydır. Bakalım gelecek ağustos başımıza neler getirecek. Mübarek ay sulh için aylarını en fenasıdır. Ağustosa harp tehlikeleri artar. Hele bir su ağustosa da uslu uslu geçirebilesek. Ondan sonrasından korkman.

Fakat belki harp içindeyiz de haberi-miz yok. Biz yakınımızda top patlamadan harbe inanamak istemiyoruz. Fakat dün İspanyada harp vardı. Bugün Çinde ve Mogolistan harbin daniskası oluyor. Otası sistemi iktisadi bir harptir. Rad-yo propagandası medeni bir harptir. Hele gazete kavga ve yaygaraları mütemadi bir harp değil midir?

Daha ne istiyoruz? Mutlaka topun patlamasını mı? Fakat asıl top kafalar-da, zihinlerde, hazırlıklarda patlamıştır. Yani bütün millet ve devletler, fert ve ordular bugün harbe hazır. Maddeten de-ğils de manen bu fevî imkânâ hazır lan-maktayız. Radyolar, gazeteler, nutuklar hep efkârı umumiyei harbe hazırlamıyor mu?

Ya sulhu kim tutuyor? Sulh için kim propaganda ediyor? Vaktiyle sulhu analar ve zevceler korur diyorlardı. Fakat bugün kadınlar da asker oluyor. Yani zavallı sulhun kadınlardan bile ümidi ke-sildi. Artık iş mukadderata kaldı.

Bakınız meşhur Truva muharebesi öl-mazdan evvel şehrin âyan ve esrafı, sıya-sileri ve kumandanları toplam uzun mü-zakelerden sonra harbin fenalığına ve sulhun iyiliğine dair karar vermişler. Fakat her nedense ertesi gün meşhurlu olan Truva muharebesi her şey ve herkese rağmen patlayıvermiş..

ANADOLU TETKİKLERİ

Haber aldık, beğendik sevindik. Hü-kümet Anadoluya bazı gene ve atesli res-samlarımızı gönderip memleketle temas ettirmekmiş.. Ne âlâ. İste iyi bir karar. Hem ressamlara, hem köylülere ve hem de memleketle faydalı bir teşebbüs.

Fakat neden yalnız ressamlar gönde-riliyor? Muharrirler Şairler, hikâyeciler ve hattâ romancılar da gönderilmelidir. Bugün bütün edebiyatımız değils bile yüz-de doksanı Fransızcadan ya tercüme veya çalmdır. Pol'n, Jozef'i değiştirir Ahmet ve Mehmet diyoruz. Paris İstanbul yapı-yoruz. Ve tabii her roman veya hikâyede kari kocayı aldatıyor.

Neden muharrirlerimiz, hikâyecileri-miz, romancılarımız asıl maddet iptidaiye ile yani Türk köylüsü, Türk ekseriyeti ile temasa gelmiyor ve ya gelmiyor? Çünkü İstanbulda oturup milli roman yazmağa koyuluyoruz. Hangimiz köylünün içinde yaşadığını onun rühyatına ve içtimaiyatına vakıf olmuş.

Ben yalnız Demircioğlu Yusuf Ziyayı tanıyorum. Onu da ediplerimiz kendileri-ne benimsesmezler.

Ben kendim Anadoluda bir çok uğraş-tıktan sonra ancak (Ana kadın) ve (Bir Berber) diye iki hakikî köylü hikâyesi ya-zabıldım.

Hükümetimiz ressamları ile beraber bir kaç tane de genç ve atesli muharrir, şair, hikâyeci ve romancı gönderse pek yakında bire on mahsul alırdı. O vakit bile de ter-cüme ve iktibastan kurtulup millî bir ede-biyata bihakkin malik olurduk.

KURULTAY VE ŞÖRALAR

Bir meslek erbabının bir araya top-lanıp kendi ihtisalarına dair konuşmalarına daha dün kadar kurultay diyorlardı. Bugün buna şûra diyorlar. İksi de bir de-ğil mi?

Geçenlerde Ankarada zirat kongre-si, ondan sonra matbuat kongresi oldu. Şimdi de maarif şûrası var.

Zirat kongresi bir fiyasko oldu. Şehirlier köylü kıyafetine girdiler. Köylü-leri şaştlar. Bütçeden bürook para sar-fedildi. Netice hiç.

Matbuat kongresinin neticesi malûm. Falanca filân komisyona çaa olmuş. Oh ne âlâ.. Fakat sonra? Hiç.

Yine siyasi gazete olmak için beş bin lira vermek mecburiyeti var vesselâm... Değil mi?

Fakat zelelim şu Maarif Şûrasına. Nasılsa içlerinde iki tane hakikî mütehas-sus var. Baltaoğlu İsmail Hakkı ve tale-besi Hasan Âli Üyücel. Buna da şükür. Yabancı dilde gaye okuyup anlamak imiş, yazıp konuşmak gelecek sâraya kal-dı.

Fakat en mühim iş şu terimler mese-lisidir. Bütün millet bu meselenin makul ve basit bir surette hallini bekliyor. Allah bizi fanteziden kaçıtın ve belletenlerden kurtarsın.

Fakat işte bakınız yabancı mütehas-sırları unutturdum. Allah bizi onlar-dan da kurtarsın. Bu millet Dumlupınarı kazanırken yabancı mütehasıslara malik değildi. Yalnız Türkler vardı.

TURİZM

İstanbul turizm şehri yapılam. Türkiyevey seyahatler zelmeğe başlasra milyonlarca döviz olacağız.. Ne bizel hülyaya değil mi?

Fakat belediye yerli halkı bile mem-nun edemiyor nasıl olur da seyahatleri memnun eder? Buna âk! ermiyor.

Avrupanın her yerini senelerce gez-dim durdum ve seyahahik ettim. Turizm nedir bilirim. Bizde henüz turizmin "T", si yokken kendimizden büyük hülyalara kapılmak gülünç oluyor.

Turist yalnız kumarhane veya man-zara istemez. Nerede eğleneler? Nerede oteller, asfalt yollar, milli ve mahalli bayramlar, beynelmîtel müsabakalar?

Geçen sene Büyükdada gidiyordum. Bir Amerikalı kadın ile tercümanı vapur-

(Soru 22 nci sayfada)

Terkibi Bent

II

Dinleme, ses yok bugün, tanburu tarı kimbilir
Şiçe devrilmis, dökülmüş mey, humarı kimbilir
Önce anla güfteyi gel, bestekârı kimbilir
Yelken aştık engine, artık kenarı kimbilir

§

Kimbilir, sen de bu zahradâ nice ay bekledin
Sonra hendekler aşarken gönüller küstükledin
Şimdi kendî kendine bir başka benlik ekledin
Belki küskünün, fakat bu iğbirarı kimbilir

§

İhtikâr yapma ilimde Âli İbrâil gibi
Kendini hançerle güster "Kâzım İsmail, gibi
Bir adam sen de yarat "Sair Necip Fazl, gibi
Bir çürük icir dahada intiharı kimbilir

§

Cetrefil aksanla dil bahsinde etme iddia
Minnet eyler mi bugün eski şura genç kafa
Bilgiye öğren boyun, dimdik durur asiri zekâ
Haddini bilmek gerek, şiiri şırası kimbilir

§

"Çall İbrahim, den öğrendik nedir bizde mizak
Hicvi "İbrahim Alâettin" gibi küldük mübah
Şimdi duyduk biz "Hasan Âli Üyücel, den inşirah
Sormadan Yahya Kemal'e Tanımar'ı kimbilir

§

Körpe seftali diyarında sulanmış iğde
"Şeyh"den sonra küçük bir güftüğü olsun diye
Buradan esekle gitmiş ta, Niğdeye
Hicvi bir parça çetindir: "Nâmdar"ı kimbilir

§

Atma dostum.. hep atıp tutmak sana vermez
kemat
Bir ataklıktır, nesiden nesle etmiş intikal
İste Fahrettin Kerim, ruhunda yara ihtilal
Zembereksiz aklın yoksa ayarı kimbilir

§

Biz ne alçaldık, ne yükeklere atık vezile
Düşmedik, bir haftalık şöhret için dilden dile
Öçümüzde olmuyor dostluk için batman, kile
Varas insanlıktaki yükeek vekarı kimbilir

§

İftifat ettin kağen her dosta iktisadım, diye
Kendini övün fikir dahında Ferhadım, diye
Çindik attın herkese sohbetle mutadım, diye
Bizde irfan âleminde inhisarı kimbilir

§

Gerçi meydan var, fakat sanatta al yok ki kosa
Şimdi manasız şiir yazmak gider sandık boşa
Hep horozlatık sabah olun diye şittik boşa
Kuzman Osman Cemal, Mahmut Yeşar'ı kimbilir

§

Dost, diye yaran için seçtim aşınmış nükteler
Armanın verdim büğürtlen dallarından desteler
Eski bir mızrapla çalmak istedim çen besteler
Dinlemeszen, yırt bu yıpranmış tomarı kimbilir

Siti AKOZAN

(1 No.lu TerkibiBent "SES" in 2 nci sayısındadır.)

ÇOCUK KALSAYDIM

Çocuk kalsaydım; ne İtalyanın payitahtını, ne de Habeşistanın kava bahçesini bilmiyecektim.

Çocuk kalsaydım; kubbelerinde şehvetin dumani tütün hamamları bana haram olmayacaktı.

Çocuk kalsaydım; dünyanın bütün yemiş ağaçlarında benim de bir hissem olacaktı.

Çocuk kalsaydım; şarap sudan daha kıymetli ve daha lezzetli olmayacaktı.

Çocuk kalsaydım.. Ümitle yaşanıyordum. Hayallerim komşu duvarlarım ötesini aşanıyordum.

Çocuk kalsaydım; saatin tıkırtısında ninnilerimin temposunu duyacaktım.

Çocuk kalsaydım; Sevgiyi ananın süt kokan göğsünden başka yerde aramıyordum.

Çocuk kalsaydım; rüyalarımdaya yarlardan uçacaktım. İncir vakti boy boy (Lâle) lerim olacaktı.

Çocuk kalsaydım; ananın karnını yarıp da beni aldıklarına inanacaktım.

Çocuk kalsaydım; hayretin zevkini duyacaktım ve ölüm denilince bir marsik kokusu gibi burun deliklerime tikanıp kalıyordum. *

Çocuk kalsaydım; camiler; koştuğumuz hasır ova, ezan sesleri; anlaşılmaz türküler, kilise çanları; koyun sürülerini büyüyen çingiraklar olacaktı.

Çocuk kalsaydım; hiç bir şey çocukluktan daha güzel olmayacaktı.

YAZAN

ARİF KAPTAN

YARADANA MEKTUPLAR

1 — Al gözüm seyreyle
Hep aynı hikâye
Hep aynı türküler
Hep aynı kinaye

Sevaplara borazan
Günahlara tabut
Balıklara banka
Alıklara bulut
Sen bunu kırk gün kırk gece unut.

2 — Al gözüm seyreyle
Hep aynı hikâye
Mahpusa mendil kadar bir gök parçası
Şaire gökleri timar için bir kaşağı
Ressama tosun gibi bir ebe kuşağı

3 — Al gözüm seyreyle
Hep aynı hikâye
Yine aynı âdem
Yine aynı Havva
Yine aynı elma
Yine aynı armut
Kalanlara (yes)
Gidenlere mevlut
Sen bunu kırk gün kırk gece unut.

Fidana sormuşlar: — Niçin büyürsün?
— Tohum itiyor, demiş.
Tohuma sormuşlar: — Niçin itersin!
— Toprak rahat bırakmıyor! demiş.
Toprağa sormuşlar: — Niçin tohumla uğraşırın!
— Sebebini toprak olduğun zaman kuşağına söylerim demiş.

Nara sormuşlar: — Tanelerin kaç tane?
— Yiyenler sayısın bana ne?! demiş.
Güle sormuşlar: — Niçin kokarın?
— Bu benim ibadetimdir, demiş.

— Kavak ağacı dua etmez misiniz? demişler.
— Nasıl etmem demiş; benim boyumun yarısı toprağa gömüldür. Benim topraktaki parçam dua eder; ben secde ederim! demiş.

Kavağın dibini kazmışlar. Kavak devrilmiş ve devrilirken kavak ağacının dua ettiğini duymuşlar.

Bir buluta sormuşlar: — Güzel bulut, sen niçin ele avuca sığmazsın.
— Elinize düşersem beni ata benzetenler arabaya koşar. Bakıraca benzetenler kuyuya atar. Ayıya benzetenler oynatır. Mendile benzetenler burunlarını silerdi! demiş.

Yıldızlara sormuşlar: — Niçin bizden bu kadar uzaklarda yanar tükenirsiniz?
— Ya sizin göz bebekleriniz demişler, niçin biz açılırken onlar kapanır?

İ
B
R
A
H
İ
M

İbrâhim

içimdeki putları devir
elindeki baltayla
kırılan putların yerine
yenilerini koyan kim

güneş buzdan evimi yıktı

koca buzlar düştü
putların boyunları kırıldı
İbrâhim
evime güneşi sokan kim

asma bahçelerde dolaşan güzelleri

buhtunnaşır put yaptı
ben ki zamansız bahçeleri kucakladım
güzeller bende kaldı
İbrâhim
gönlümü put sanıp da kıran kim

ASAF HÂLET ÇELEBİ

Resim: BEDRİ RAHMİ

BEDRİ RAHMİ

Zengin'in Eğlenmesi

Zengindi. Anadolu'nun münbit ve mahsuldar bir vilâyetinde bir çiftliği, binlerce ağaç zeytini ve içinde iki yüz işçinin çalıştığı bir fabrikayla depoları vardı. Senelik geliri yirmi bin lirayı bulurdu belki. Yirmi bin lira, İstanbul için o kadar mühim sayılmasa gerekirdi. Zira, nefsi azizi için almış bin liraya kalâferli yahılar, beş yüz bin liralık apartmanlar yaptırıp çifte lüks otomobiller kullananların iradı yanında ufak tefek kaır ama yine, sabahın akşama kadar, ahnteri öökerek günün nafakasını çıkarmaya uğraşanlardan yüz tanesinin bir aylık geliri bir araya toplansa onun refahından bir haftası dahi temin edilemez.

Taşralı Hakkı beyin dârı dünyada başlıca düşünceleri, zeytin mevsiminde, kışın köylülere dağıttığı avansın acısını çıkarmak, zeytin yağlarını ve diğer mallarını satmak ve bundan başka en mühimi her akşam bir kırkdokuzluğun başına geçip bir âlä karın doyurduktan sonra o geçici palâze misillü bir hatunla geçirmişti. Onun, dünyaya gözünü açtığundanberi öğrenip geldiği şeyler bunlardı. Dünyada, Sokrat mokrat ve ilh. gibi betbahtlar yaşamışta bir şeyler söylemişler, yazmışlar, bundan katienin haberi yoktu ve olamayacaktı. Nesine gerekirdi onun böyle şeyler...

Bulundduğu vilâyete arasında 15 inci derecede çalgıcı ve hanende gruplar gelirdi. Hakkı bey böyle sanatkârlar geldi miydi hemen her akşam icarayı ahenk ettikleri mahalle demiri atardı. Hele bozan çosup hâmelere çalgıcılara onluk banknotları bir serpişi olurdu ki. Artık böyle mevsimlerde ve gecelerde Hakkı bey — bu narın sanatkârlara — dahi krallığını ispat eylerdi. Kısık sesli, ve acemi bir ressam edasıyla yüzünü boyamış süzdüğün başkışı hanende kızlar aşka gelirdi, gırtlaklarının var kuvvetiyle makama kuvvet verirdi. Bilhassa, çingene çalgıcılar sazlarını kırarcasına, bu mühim hovardanın bahşişlerini hak etmiş olmak ve onun hoşuna gitmek için büyük bir gayretle çalarlardı.

Ne yaparsın, Bey para yiyordu; bu kolay iş değildi. Elini cebine atıp bir kadın memesi gi-

YAZÂN

Fahk BERCMEN

bir yorgun cüzdanını çıkardı mıydı estetik ve zevk mütehasşisleri o gece onu kollarında uyutmak için yarışa kalkıştırlardı.

Bu yıl Hakkı bey İstanbulda gelmişti.

İstanbulda çıktığı günün akşamı pek sıkıldı. Bu koca şehirde tandik hiç bir çehre yoktu. Şunu ilâve emelirdi ki Hakkı bey, bulundduğu vilâyette, cerbezelliği ve kabadıylığı ile tanıdığı halde, İstanbul adımı atar atmaz — her horoz kendisi çöplüğünde öter fehvasınca — pısrıklaştı, korkak ve ürkek bir hal aldı. Değil bir kadına söz söylemek bir hamale dahi hiaptan sakınıyordu.

İlk akşam çok sıkıldı. Erkekden otele döndü ve sıcaktan oflayıp pufluyarak berbat bir uykuya daldı.

Ertesi sabah yanınca ne yapacağını şaşırmış bir halde odanın tavannına, avizesine baktı durdu. Sabahın akşama kadar ne yapacaktı? Ne alınacak zeytin, ne sevkedilecek yağ, ne kafese sokulacak çarıkı vardı?

Düşünmek istiyordu. Amma neyi... Buna alışmamıştı. Sade, bol bol eğlenmek istiyordu... Bu öyle bir arzı idi ki, vücudunu sıtma gibi kasıp kavuruyor, göz-

Resim: Sedat Nuri İleri
sının bildiği bir çok yerler olsa gerektili.

Eve gittiği zaman genç akrabası henüz isten gelmemişti. Yarım saat sonra, delikanlı, gün lük mesaisinin ıttırandan zevksizliğinden usanmış bir halde yorgun göründü.

Yemeği yemedin çıktılar. Yolda delikanlı bu baş belası akrabasına sordu:

— Nereye gitmek istiyorsunuz?

Hakkı bey ahmak ahmak gülmekle ıktifa etti.

— Arzu ederseniz çalgılı bir bahçeye gidelim.

Taşralı zengin:

— Şey! diye yutkundun, hanı iki şey..

Delikanlı yan gözle onu süzüp içinden bir küfür savurduktan sonra:

— Bu hususta ben pek acemiyim.. dedi.

Bunun üzerine beriki ister istemez mırıldandı:

— Pekli bir gazinoya gidelim.

İkinci derece çalgılı bir gazinoya girdiler.

Buzlu rakı Hakkı beyin midesine indikçe adeta kesiliyor ve onu için için çoşturuyor. Bu pısrık ve beeriksiz öğlan da nereden bulmuştu? Bundan şifa ummuştu. Halbuki delikanlı rakı bile içmiyordu. Deli-

(Sonu 21 inci Sayfada)

Tahrir Vazifesi

AT HAKKINDA

Ekdiken at diye sırlıklara biner ve: "Sakin ha atım tepen" diye safa sola savururduk. Bununla beraber fasulye arısı; hiç bir zaman ata benzemezdi.

Hiç benzemeyen şeyleri nelere benzetmemişizdir. Eski sairler de, gözleri ve ağız olduğu için ata benzemesi ihtimali daha çok kuvvetli olan sevgillerini hiç benzedikleri güle ve aya benzettilerdi. Güvercine ve geğire benzetilen süpühsiz daha yaklaşımlardır. Ata benzetilmesinde ben hiç bir beis görmüyorum.

Atlık vermesin Güvercin anlattığı, insanların hayvan akıllı ve atların insan akıllı olduğu o Hyummhnm memleketinde olaydık ne yapardık? Attar bizim üzerimize binemese de bir arabaya kosturup kendileri içine oturmazlar mıydı?

Equus atın dedesiydi ve şimdiki attan az farklı idi, bununla beraber onun zamandında Neanderthal adamı şöyle durmuş Pithecanthropus bile yoktu. Equus'ter kendilerinden sonra gelen dedelerimiz gövcesine acaba hayret etmişler midir? Bununla beraber daha sonraları, ilk defa ıttırlarına atlamak küstahlığında bulunan insanlara fevkalade hiddet ettikleri herbe muhabkak gibidir. Fakat onların mı insanları, insanların mı onları herbe alıştırıldığına şüphe ediyoruz.

Eski zamanda konusan, insan darda kalırsa yakın da yetişeyim diye üç kulnu veren atlar varmış. Fakat ben bunun ne derecede kadar doğru olduğunu bilmiyorum. Yalnız o atlar şimdiki hiç bulunmuyor.

Asaf Hâlet ÇELEBİ

Türk İŞLEMELERİ

Maksadımız, uzulüğü yüzünden yurdumuzda bol bol girip revaç bulan sahte ve harcı âlem bir zevkin mahsulü garp tezeyni san'at eserlerinin yanbasında bir asırdanberi gittükçe hayatiyetini kaybeden ve aheç bulamadığı için tereddide yüz tutan Türk tezeyni san'atları üzerine nazarı dikkati celbetmektir.

★

Malûm olduğı üzere eski işlemlerimizin şöhreti yalnız kendi vatanımızın hudutları içinde kalmış değildir. Avrupapalırın eski san'atlarınıza karşı hayranlıkları, bizim bugünkü Avrupa san'atlarına gösterdiğimiz meclübüyetin çok üstündedir. Bu yüzdendir ki, Amerika ve Avrupa ve Avrupa müzeleri, hususî koleksiyon meraklıları, asırlardanberi mütemadiyen memleketimizden satın aldıkları nümunelerle kendi koleksiyonlarını zenginleştirmişler ve sanayi erbahı yeni modeller çıkarırken daima bu eserlerden ilham almışlardır. Bahsettığımız işlemleri toplamak için Avrupa hükümetleri hususî heyetler göndererek memleketimizin her köşesinde araştırmalar yaptırıp ve topladıkları parçaları tetkik ederek bunlar hakkında eserler dahi vücade getirmişlerdir.

★

Ekseriya bir milletin halk san'atının hâlisî ancak köylere bulunur derler. İlk bakışta bu kanaat doğru olabilir. Zira büyük ticaret merkezi olan şehirler yabancı memleketlerden gelen eya ile daha kolay temas eder ve halk san'atı, bu suretle süzür. Barla köylerdeki halk san'atının mahatle hususiyetlerini kaybeder. Bu ittisulleri şehirden daha sade, daha âptidâi olmasına rağmen daha bâkîr bir millî zevki ifade ederler.

★

Kerpiçten yapılmış kırk, elli evlik bir köyde fakir bir ailenin san-

[Pek yakında Melek Celâl Hanımın "TÜRK İŞLEMELERİ" isiminde bir kitabı çıkacaktır. Bu çok kıymetli eserden parçalar ve resimler alıyoruz.]

diğında saraylarda kullanılabilcek som sırma işlemler çıkarıyor. Yazın tarlalarında çalısın süyli kızların kıyın ocak başında gergefinin süüne oturup hiç bir ticaret maksadı olmaksızın kendi cibahı için harikulâde gevrelere işlemler insanı şaşırtıyor.

★

Türk tezeyni san'atlarının heyeti unumiyesi, esas itibarıyla aynı prensip ve zihniyetle doğmuş, ihtisaf ve tekâmül etmiş ve birbirinden ilham alarak muhtelif şubelere ayrılmıştır. Bu şubeleri yekdiğerinden ayıran esas, tezeyni edilecek olan maddenin

nevidir. Tas yontan bir usta ile saç kılı kadar ince ipliklerle çalışın. Yaşın köylü kızın hiç süpheşiz büyük ruhi rahatsızları vardır ve ikisinin de ilham aldığı kaynak hakikatte birdir. Ancak eldeki malzemenin tabiatına göre kullanılan teknik değişir. Yoksa resmedilen lile yine o lile, serviyine o servidir.

★

Tezeyinatna kullanılan hayvani şekillerden başka Türklerin insan resimlerini de yaptıkları görülmüştür. Bundan anlaşılıyor ki Türkler islâmı kabul ettikten sonra da uzun müddet ruh sahibi olan yaradılmıkların resmini yapmağa devam etmişlerdir.

★

Eski Türk işlemlerinin en bariz hususiyeti şunlardır: Teferruâtî ihmal edip esas hatları varlık, ince, kıvrak bir usulüla çizmek. Eski renklerin kullanış tarzı da bu usul kuvvetlendirmeğe yardım etmiştir. Çünkü renkler yanyana ve düz satırları doldurmak suretiyle kullanılmıştır.

Bazan bir çiçeğin yaprakları muhtelif renklerle işlenmiş olur. Lâkin hiç bir zaman eski işlemlerde açtık koyuya ve yahut koyudan açığa giderek aynı rengin dereceti kullanılmış değildir.

★

Burada san'atkar, şekillerle renklerde daima bir (synthèse) gayesini takip ederek tabiatı taklit etmeği aklı düşünmemiş, yalnız, sonuz bir ibda kabiliyeti ile mevzuunu şahsiyetine göre, kendisi yaratmağa çalışmıştır. Bunun delili, elimizden

geçen yüzlerce parça içinde eş olana hemen hiç tesadüf etmeyişimizdir. İşte bu evsafı hatiz işlemlere lâikânı unvanını verebiliriz.

Ya bu Deveyi gütmeli

(2 nci Sayadan devam)

HALKIN MENFAATİ.

Filhakika Barem sayesinde yapılabilecek tasarruflu hükümet iki yere sarfetmek tasavvurundadır:

1 — Ordunun takviyesine yani milleti emperyalizmin akınına karşı korumağa.

2 — Köylünün yani Türk halkının yüzde 75 veya 70 ini teşkil eden geniş bir kütlenin bakımına...

Budumücerrette yüzmiyelim efendiler! Türkiye'de yaşıyoruz ve Türk halkının içinde bulunduğu maddî şerait hiç birimize ayda 400 lira bile temin edecek vaziyette değildir! Eğer

"halktan bana ne, Türkiye'de yaşayın bana ne, ben kendimi ve maasımı bilirim gerisi viz gelir" diyenleriniz varsa ona diyeceğimiz yok... Yalnız unutmuyalım ki ne de yapsak Türkiye'de yaşıyoruz ve bu memleketin başında Halkçılık diyen bir fırka var. Bu fırka da halkın maddî ve manevî kalkınmasına, düşünmek mecburiyetindedir.

Bir kere daha tekrar edelim: İnkilâbî anlayışın efendiler! İnkilâp halkçıldır ve halk menfaatinin icabettirdiği her şeyi yapmakla mükelleftir. Gerisi size ait: ya bu deveyi güder yahut...

ALMANYADA YAHUDİ MESELESİ

"Bu kavim - Yahudiler - hakkında söylenmesi mutad olan bütün fenalıklar, onu küçük düşürmek maksadıyla müstehzi zekâların sarfettiği bütün gayretler bu kavme karşı ağil olamazsa manî olamaz." - ŞİLLER -

Tarih muhtelif memleketlerde ayrı ayrı Yahudi aleyhtarî hareketler kaydedir. Orta çağda din ve kilisenin körüklediği kara taassubun tesiriyle meydana gelen Judophobie - yahudilerden korku - hareketleriyle, müteakip devirlerdeki yahudi katliamları arasında büyük fark lar vardır. Bu hareketlerin sebepleri başka başkadır. Kapitalizmden evvelki devirlerde yahudilere karşı yapılan katliamların sebebi tamamen iktisadîdir. Bu katliamların irkeliği veya antisemitizm fikriyle hiç bir alakası yoktur. Malûm olduğuvchile sermayedarlığın teessüsü ne takaddüm eden devirlerde tefeciliğin ve tefeci sermayesinin hususî bir rolü vardı. Bu itibarla o devirlerde tefeciler umumî bir nefret uyandırıldılar. Biz bugünkü Almanyadaki yahudi aleyhtarlığının yazınma mevzu olarak aldığımız için misallerimiz Almanya tarihinden seçeceğiz. Alman yahudileri daha ziyade İtalyanda ve cenubi Fransanda gelmişlerdir. Halbuki o zamanlar Roma İmparatorluğuna geniş ticaret mübadelelerine merkez olmak hasebiyle para iktisadياتında ve sarraflıkta oldukça ilerlemiş bulunuyordu. Oradan hicret eden yahudiler Almanyaya geldikleri zaman oranın sarraflık usul ve an'anelerinde de beraber getirdikleri için Alman sarraflığında hususî bir mevki sahibi oldular. Mürabahaçılara karşı hissedilen düşmanlığın bilhassa yahudi tefecilere müteveccih olmasının en mühim sebebi işte budur. Meselâ Almanya tarihini kaydetmiş meşhur bir katliâmı misal olarak ele alalım:

1348 yılındaki Erfurt katliâmı. Bu vak'ayî kaydeden Erfurt Chronik katliâmın sebebini hülasa ederken: "Baronda, Şövalyelerden başlıyarak şehirlî ve köylülerin hepsi yahudilere borçlu idi." diyor.

İptidâ sermaye terakümü zamanında, kapitalizm arifesinde yahudilerin elindeki serveti almak için yapılan soygun vak'aları da pek çoktur. Bizzat kral-

FRANSIZ İNKILÂBİ VE İRK

Fransız İhtilâkibebirinin yüz ellinci yılını yaşıyoruz. Bundan yüz elli yıl önce, bugün bile bazı dar kafalı insanların kabul edemediği insanların bür ve müsavi olmaları prensibini ön sürülen hürrnet ve mübahasetle annak bizim için bir insanlık borcudur. Fransız inkilâbını "noksanları, hataları yok mudur? Fransız inkilâbı bugün de aynı kabul müdafaa olur. Bu ve buna benzer bir çok sualler sorulabilir. Fakat bütün bu şüphelere rağmen Fransız inkilâbına karşı, beşeriyetin tekâmül mehallesinde yeni bir basamak olması itibarıyla, derin bir saygıya vardır. Bugün Fransız İhtilâkibebirini aynı ve olduğu gibi kabul etmek 150 yıl serzice gitmek, beşeriyetin 150 yıllık tecrübelerine göz yummak, kulak tıkamak olur.

Fransız Hukuku beşer beyannamesi, gerçi kendinden evvelki diğer Hukuku beşer beyannamesi (Amerika) gibi, bütün insanların bür ve müsavi doğduklarını ilân ediyordu. Acaba Fransız İhtilâkileri bütün insanlar derken, hangi cinsten, hangi sınıftan ve hangi ırktan olursa olsun bütün insanlar için bu prensibi kabul etmişler midir? Böyle birşüphe bulunmak, böyle bir sual sormak bile insanada şüphe bu hüküm inkilâba hürrnetisidlik etme, samimiyetinden şüphe etme gibi bir his uyandırıyor. Ve insan kendî kendinden utanıyor. Fakat unutmayalım ki Amerika Teşkilâtı Esasiesini ilân edenler de, insanların bür ve müsavi olduklarını kabul etmişlerdir. Fakat ne kadar yakın ki, bu Teşkilâtı Esasiesi zenci esaretini, köleliği meşrû ve mübah saymıştı.

Fransız inkilâpçıları da; muhtelif din ve sınıfa mensup insanları bir yana bırakalım, yalnız muhtelif ırktan olan insanlar için ne düşünmüşlerdi? Bunlar da zenci esaretini, Amerikalılar gibi meşrû ve mübah görememişler midir?

Bu nokta Fransız inkilâbında pek az yer tutmuştur. Bu iş etrafında yapılan münakaşalar da pek ehemmiyetli değildi. Bununla beraber yeni sekemesi umumiyetle zencilerden ibaret olan Fransız müstemle "Dominiko, Sen Martinek, Guadilup... İlh." halkına beserin hukuk prensibi tatbik edilecek midir? Meselâ münakaşa edilirken, irk meselesi de ortaya çıkmıştır. Hukuku beşer beyannamesi mutlak ve umumî idi, o halde bura halkı için de tatbik edilmeliydi. Bu takdirde hiç çalınmadı, alın teri dökmenden tarlalarında zenci halkını çalıştırarak, anavatanı servet getiren mühim bir gelir ellerinden çıkacaktır. Müstemlele halkına hürriyet verilmeye artık havadan, zenci şâyinden elde edilemiyor. Seker kamışı geliri kalkacaktır. Bundan da ibracatçı, genis mülkiyet sahibi ağalar, ve nihayet gemiciler mutazarrar olacaktır, anavatanı da vergi müessesesi dolayısıyla, yüksek memurları da maaşları tehlikeye girecektir.

Buna mukabil prensip itibarıyla, hakiki Cumhuriyetçiler, yani teşekkül halinde olan işçiler ve köylüler ile küçük burjuvazi, müstemlele halkına hürriyet, müsavat, uhuvvetin girmesini istiyordu.

Nihayet bu mesele 8 mart 1790 da hızzat meclise kadar gitti. Mirabo, Mara, Robespier, Varlet, Ehalier, İlh. gibi Cumhuriyetçiler ve zabıci inkılâpçılar müstemlele halkına hürriyetin verilmesini meclisin iç ve dışında müdafaa ettiler.

Beri tarafta derreyelik artıklarının, büyük papasların... İlh. partisi olan fevkalât'lar bu noktaya yanaşamazlardı. Nitekim de bunların mebusları "melezler ve zenciler kat'iyen hürriyet lâzîk değildir. Çünkü bunlar geri ve kabiliyetsizdirler." demişlerdi. Hakiki Cumhuriyetçi kuvvetler bunları da insan olduğuna ve hayat hakkı olduğuna iddia ediyorlar. Fransız inkilâbı yalnız hakiki Cumhuriyetçilerin eseri olmayı dı ebnet bu müstemlele halkına da hürriyet verilecekti. Ne çare ki bu inkilâp ta, yalnız hakiki Cumhuriyetçilerin kanı ile yürüdü; çok kere mühteriklerin ruyetile hüküm verdi.

Ancak bu kanun müstemlelelerde oturan "beyazlar ile, bür ana - habadan doğmuş melezlerin vatandaşlık hakkını" verdi. Esaret ve zencilik, bir kara leke olarak yine baki kaldı.

Müstemlele halkının beyaz derililerine bu hakken verilmesi bile, anavatanındaki mühteriklerin kazanacağı darbe vuruyordu. Nihayet 23 Eylül 1791 de melezler de bu haktan mahrum edildiler.

İnsan sayılmayan, renginden başka günahı olmayan zenciler de, insan olduklarını bür birer vatandaş olduklarını bilfil lider Og'ın idaresinde yaptıkları ihtilâli ile isbat ettiler. Onlar da vatandaş hakkı istediiler. Fransız ihtilâbının büyüklüğü kadar, küçüklük gösteren sahte Cumhuriyetçiler yumsurkla hürriyet istiyen sesin boğulmasını istediiler. Yalnız hakiki Cumhuriyetçiler Briro ve taraftarları buna muhalefet etmişlerdi. Hürriyet için, insanlık için düşünen bir kuvvete yumsurk gösterilebilir mi? Hak istiyen bir ağza kurşun düşkülebilir mi?..

Abidin NESİMİ

lar bile bu vak'aları tertip ediyorlardı.

Kapitalizmin inkisafı başlağı zamanlarda ise artık tefeciliğe karşı mücadele için sebep kalmamış olur. Bundan sonraki yahudi aleyhtarlığının, yahudi katliamlarının sebepleri daha başkadır. Meselâ 1614 senesindeki Frankfurt katliâmında - âmil olan şey - daha ziyade sınıflı bir mahiyet taşımaktadır. Şehrin zanaatkarları ve halkı ile egrafın arası açılmıştır. Kayser Mathias mütegalibinin tarafını tutarak tahkikatı süruncemede bırakıyor, vaziyet tehlikeli bir şekil alınca Fethilich iminde bir avukat "büttin kabahat yahudilerdedir." şiarıyla ortaya çıkıyor ve etrafına topladığı sürüğü yahudi mahallelerine saldırıyor. Katliâm ve talan en bayağı şekilde hüküm sürüyor.

Bu vak'ada olduğu gibi bugünkü yahudi düşmanlığında da irk meselesinin hiç bir rolü yoktur.

Çünkü 1933 yılına kadar Almanyada yahudilerin temessülü, Almanlarla kaynaşması tabii seyrende ilerleyen bir vakia idi. Meselâ 1927 yılında yapılan izdivacların yüzde 21,3 ü karıştı. Almanyayı ne cihetten olursa olsun tehdit eden bir yahudi meselesi bulunamayacağı anlamak için o zaman 600 milyon tecavüz eden Alman nüfusu için de sadece 600 bin yahudi bulunduğuna göz önüne getirmek yetçidir. Almanyadaki yahudi nisbeti yüzde 1 idi.

Yahudiler Almanyanın iktisadi ve kültürel hayatında çok mühim rol oynamışlardır. Buna misal olarak yüzlerce yahudi mütefekkirinin ismi zikredilebilir. Esasen yahudiler, hicret ettikleri her yerde Arap kültür ve ilminin de yayılmasına hizmet etmişlerdir.

İrkeliik nazariyesinin ne biyolojik ne de sosyoloji bakımından iler tutar bir taraftı yoktur, ilim prensip ve kaideleriyle taban tabana zıddır. Bu nazariyelerle, irkçılar iki gaye güdüyorlar: Birisi harici diğer dahili. Yüksek bir arı ürünü meveduynitini ve bu yüksekliğin o irkin diğerlerine hükümiyet ve tefevvukuna (Lütfen Sayfayı çeviriniz)

Millî Senayi Kuruluşuna Dair

(6 nci Sayfadan devam)

dahilinde rekabete kalkmak evdeki bulguru feda demektir. Muharrir'in "Tek müstahsili satışı fiyatını" himayelerin temin ettiği fiyat üzerinden biçmektedir" şeklindeki sözü de yanlış. Eğer sanayimiz yüksek fiyat himayesiyle mamulâta fiyat biçseydi Türkiye'de kâr norması çok yüksek olmasa lâzım gelirdi. Lâhual kudretimizin henüz gelişmekte olmasından dolayı yüksek olan maliyetimize rağmen milli bir sanayi kurmak zaruretini yüksek fiyat himayesini icap ettirmektedir.

Yani mamulâtımızın fiyatları yüksek fiyat himayesine göre hesaplanıyor; yüksek olan maliyetimiz dolayısıyla, böyle bir himayeye muhtacdır.

Bu suretle Türk endüstrisinin bir himayeye (*) muhtaç olduğu meydana çıkar. Zaten yakın tarihin acı misalleriyle aldığımız derslerden dolayı değil midir ki milli endüstrinin kurulmasında; memleketi cenebi sermayesinden temizleme bahsinde en büyük ämme kudretini olan devleti de vazifedar kıldık. Ve Türk devletçiliğini meydana getirdik.

Bütün bu hakikatler tarihin bize tahmil ettiği zaruretlere olduğu halde bugün bir dış rekabete mitsade etmek memleketi yeni baştan emperyalist sermayeye teslim demektir.

Muharrir kendi anlayış şeklini izah ederken misal olarak gösterdiği bazı tarihi vakaları da yanlış anlamıştır.

Alman endüstrisinin meydana gelişi ve rasyonel bir seviyeye çıkışı İngilterenin Alman dahilî piyasasında serbest rekabetinden dolayı değildir. Biliyoruz ki o zaman Almanya bir sürü hükümetlerden müteşekkildi. Ve her hükümet arasında kara gümrükleri vardı habuki cenebi emtiasına bir gümrükle açıldı. Blocus Continental'in ferdasında İngiliz emtiası Almanya'yı istilâ etti. Bundan Alman sanayi ve ticaret erbabi telaşa düştüler. Mukabil tedbirler aldılar. Bulduk-

ları çare gümrük birliği ve himayedir. İktisat tarihinde milli iktisat sistemi diye anılan doktrinini sahibi Fredrik List bu cereyanın önderidir. Ondan evvel Amerika ve Fransa da aynı himaye siyaseti ile sanayileşmişler. Amerika kendisine bir at nalı bile yapmayan İngiliz otoritesini — tıpkı bizim gibi — silah kuvvetiyle kurmuş ve sanayiini hami ve muhtar bir tarifenin himayesinde kurmuştu. Bunlar gösteriyor ki, Milli sanayiinin kurulması dış rekabetten mahsuniyet şartına bağlıdır. Eğer muharrir'in dediği gibi Almanya kendi memleketinde dış re-

kabeti kabul etseydi; milli sanayiini kuramazdı. Osmanlı imparatorluğunun kuramadığı gibi.

Acaba Alman sanayiî nasıl rasyonelleşti? Muharrir'in çözümediği bu sorulara cevabı basittir. Alman milli sanayiî himaye sayesinde gelişince haricte pazar aradı. Bu pazarlarda karşılaştığı rakipleri ortadan kaldırmak için daha ucuza satmağa mecburdu. Bu yüzden sanayiîni rasyonel hale koymak zaruretindeydi. Binaenaleyh Alman rasyonel sanayiî dahilî piyasada cenebi rekabetinden değil, harici piyasalardaki cenebi rekabetin-

den doğdu. Yani iki emperyalist sermayenin başını bir millet ülkesinde çarpışmasından.

Şimdi şu soru varit olabilir: Öyle ise emperyalist çare eriyemiyen bir sanayi rasyonel olmaz mı? Türk sanayiî hiç bir zaman rasyonel olamayacak mı? Bugünkü ilim ve teknik seviyesine göre bir sanayi rasyonelleşmesi için mutlaka harici bir rekabet lâzım değildir. Milli sanayiînin rasyonelleşmesi için dahilî rekabetin yanı sıra bundan asrın bilgi ve teknolojinin istifade eden planlı kurucu bir fikrin bulunması kâfidir.

Türkiyemizin iktisadî sorununda plan mefhumu gittikçe berraklaşan bir hakikattir.

Fasa Fiso

YAZIKLAR OLSUN!

B. İsmail Danışmend'in ilmi kıymetinden şüphe etmiyoruz değildiğimiz ama; "Merihle saz sazlarının mezebebi, ve fonetik kaidelerine göre işbu san'atkarların dolko - sefal olup olmadıkları" tarzında makalelerini okumağa bir ömür kâfi gelmez.

Derken müthiş bir keşif! Fatih'in dedesi "Düzmece" Mustafa imiş! Gördünüz mü ya?

Derken Peyvami Safa bu keşfi dünyaya haber vermek için kalemini titretre titretre bir yazı yazmış, ebediyet postacasına vermiş, derken Bayezit kahvesinde gazoz içenlerin gözleri fal taşı gibi açılmış. Derken... Derken Feridun Nafiz Uzuluk bir fiske ile, bir fotoğrafa, bütün bu çökük masalları sılaştığı etti.

Eğilce Con Ahmet, Peyvami, Rıza Nurdan başta. Danışmend beyefendi "müsbet ilimler akademiasında" müstahak olduğu yeri işgal buyurmıştır.

Tebrik ederiz; Yaşa yaşa! Danışmend'in bin yaşa.

DOĞU

Daha işlemeğe başlanmadan kusuru çıkan, ve Almanya'dan inşa edilen Doğu gemisinin "Fos" tezgahlarında inşa edildiğini okuyunca mesele de kendilğinden tebellür etti.

"Doğu" ların formlaması mukadderdir.

SEYİRCİ.

Gece 8 den itibaren akın başladı, plâjdan, dağdan tepeden dörnenler uzun bir istirahat gününü tamamlamak için Sultanahmet meydanına yollandı.

Yeni sokaklar doğmuştu, caddeler kayınıyordu, seyirciler gelmişti. Saat 2 de adam asılacaktı.

Kaçırılır fırsat mı? O gece idam mahkûmundan fazla, bar sahipleri sıklıkla, müsteriler idamı seyre gitmişti.

Ne müthiş varyete numaraları! Filan barda filan idam edilecektir:

Davullar tehlikeli numaralara mahsus gürlüyü iştirir. Ötüm perisi kuyafetinde kokonalar bacak salları, yeşil projektör manzarayı tamamlardı!

Bar sahiplerinden başka tatlı hüylâra dalarlar olmuştu; Bir ressam ve bir kompozitör..

İki san'atkar, sallanan beyaz gömleğin etrafındaki kalabalığa bakınca merhumu kuskundular.

İşte muvafak olmuş bir temsil!

GAFFLE:

Anırlar boyunca unutmuyacağımız bir gafflele, San Remo yolunda pek mühterem Abidin Daver Bey'e yol vermiyen İtalyan Gümrük memuru kendisine mühterem bir fotoğraf göstermiş;

— Bu siz misiniz? Demiş.

Abidin Daver Bey; (gazetecilik müziğiyle tesirliyle) — Hayır, bu kardeşimdir, diyecek olmuş, dememiye çünkü mebusluk meselesini hatırlamış.

Her halde karşık bir nokta; Acaba Abidin Daver Bey mi mebusluk kardeşi gazeteci, yoksa Abidin Daver Bey mi gazeteci de kardeşi mebus, hâlâ belli değil?

LOZAN

(2 nci Sayfadan devam)

Kıyafetimiz, dilimiz, harflerimiz, âdetlerimiz, ihtiyaçlarımız, kafalarımız, zihniyetimiz, gayemiz değişti.

Kul için vatandaş olduk. Ümmet iken millet olduk. Şarklı iken garbî olduk. Geri iken ileri olduk. İctimaiyatımız Avrupa'ya ulaştı. İktisadiyatı Avrupa'nın müstemkesi olmaktan kurtulduk.

İşte bütün bunlar hep Lozan muahedesiyle oldu.

Lozan muahedesini de Atatürk dikte etti, İnönü imzaladı. Lozan muahedesi Türkün kurtuluşu, canlanması, yaşaması demektir. Hasılı Lozan olmasaydı biz olmazdık. Lozanın parlak istikbâl güneşi olmasaydı Sev'r'in kara kâbusu devam edecekti. Fakat ne mutlu Türkiye ki hem Atatürk, hem İnönü'sü, hem Lozanı oldu. Bu üç mukaddes mefhumu yaratan Türkün kendisidir. Ne mutlu bize ki Türküz, muzafferiz, yüksekiz.

S E S

Yahudi meselesi

(6 nci Sayfadan devam)

İmkân ve sebep hazırladığı iddia etmek..

Harici gaye işte budur. Dahilî gaye de memleket içinde mevcut iktisadî darlığın, gittikçe keskinleşen tezadların aslında nereden çıktığını halka göstermek, halkta gittikçe artmakta olan memnuniyetsizliği başka istikamete sevketmek bir sözle halkın gözüne bir avuç kum serpmektir.

Günahsız Katil

Komiserin oda kapısını vurmadan içeri girdi. Halli sudan ekmiş bir fareyi andırıyordu. Sağ eli caketinin cebindeydi; sıkı sıkı orada bir şey kavradığı anlaşılıyordu. Yüzdeki hatların ifadesine her sanive değişiyor; korku, nedamet, cesaret ve cür'et gibi dalgalan kendisini bozuyordu. Komiser bir bakışta, meslek icabı, adama nasıl muamele lazım geldiğini kestirdi.

Ayağa kalkarak:
— Buyurunuz bayım.. Size ne gibi bir hizmette bulunabilirim? dedi.

Kendini halsiz bir sandalyeye atan adamın, içinde bulunduğu ruh hâlini anlamak çok güçtü. Her hareketi yüzü, gözleri tezatlar ile doluydu. Komiserin sualini, biraz sükkütan sonra, tamamiyle heyecan yatısınca cevap verdi:

— Ben bir adam vurdum.. Beni 'evkil ediniz!.

Komiser, karşındakinin tepesinden trnâğına kadar süzdü. Çok temiz, hattâ sık denemek deereceği görünmişti. Kendi kendine "birincini sınıf bir katil!.. Yapıtığını benim yüzüğe zevattan biri..!" diye düşündü. Sonra gözleri tekrar, katil olduğunu itiraf eden adamın sağ eline ilmişti. Hâli cebinde sıkı sıkı bir şey tutuyordu.

— O halde lütfen cürüm âlefinizi bana verin, dedi.

O, cebinden elini ekardı, komiser'e bir sise uzattı. Polis hayret etti. Bir tabanca beklerken. Sonra burden kendini topladı:

— Demek zehirlediniz? diye sordu. Cevap beklemekten telaşla sisenin etiketine baktı.

— Bu ilaç zannedersen anfi bir tesir vazzmaz, diye söylener, müddeumumisi lazım gene malımatı vermek için katil'i soruyva çekmeğe basladı:

— Nerede öldürdünüz?

— (. . .) otelindeki odasında..

— Kimdi?

— (T...)'nin Cumhuriyet Müddeumumisi.. Komiser yerinden sıçradı:

— Hayret... Buraya niçin gelmiştî? İnsallah onu da bilirsiniz.

Katil olan zat gayet sakin:

— Evet, onu da biliyorum.. Şahsî bir iş için on beş gün evvel vazifesinden izin almıştı.

— Fakat bu benim sualime cevap değil.

— Üst tarafı müddeumumiyi alâkadar eder zannederim.

— Pekâlâ efendim öyle olsun..

YAZAN Samim KOCAGÖZ

Bu konuşmadan sonra katil tekrar heyecanlandı. Ellerini uğusturuyor, dudaklarını kana tırcasına ısıryordu... Komiser nemen müddeumumiyeye telefon etti; kendisi de arkadaşları ile tahkikat için (. . .) otelinin yolunu tuttu.

II
Salon dolduktan başka Adli-

PORTRELER

DİLENCİ

Hemenlerine ilk defa ne zaman killele avuç açtığını hatırlıyarmıyodu. Bunun ne ehemiyeti vardı. Bugün o ihtiyar bir dilenci idi ve böylece ölüp geçecekti.

Onda dilencilik sanat ve 'ihtiyar halini aldıktan sonra servet sahibi olmuştuk. Ömrünün sonuna kadar kendisini bir kışpıda, rahat yatacak parası varken bir türlü ihtiyadını terk edemiyordu.

Önüne gelene elini açıp boyunu bükerken içinden "Ne yapalım benim de hayatta nasibim bu imiş, diyorodu. Bir ara hayattında bir değişiklik yapmayı düşündü. Mevcut parasıyla küçük bir ev alacaktı, geniş bahçesi olacaktı, orada sebze, çiçek yetiştirecek hayvan besliyecekti. Fakat her defasında " bir sene daha sabır lazım" diye söyleniyor, hayali bir türlü hakikat olamıyordu. Böylece günler, aylar seneler zelin çepti.

Yası ilerledikçe sinirleri de bozulmağa başlamıştı. Haylaz çocukların küzürmalarına aldırız olmuştu. Onları kovalıyor, tassa tutuyor neticede yoruluyodu. Bir yerden parasıyla yieceğe müteallik bir şey almak istese ona hem kötüsü veriliyor, hem uzattığı para dudak bükülerek alınıyordu.

Bir dükkandan müşteri sıfatıyla içeriye girmeye hakkı yoktu.

Hemen:
— Haydi baba çik şimdî sırası mı ya? Sonra çek haydi, diye göğsünden itiliryodu.

Bir dilenci kadar insan ruhuna hangi mahluk vardır? O insanlığın ilk basamağının eşiğinde her haktan mahrum, daima aşağıdan yukarıya bakmağa mahkûmdu. Onun alşuk gözleri insanların bayağı ve kendisine yakın taraflarını pek iyi farkederdi: Ona sadaka verener arasında hiç vermeyenlerden ziyade nefret ettikleri de vardı. Onların, kendisine, herkesin görebileceği şekilde - eğilip vermezse tenezzül etmeden - furtatıkları bozuk paraları yüzlerine atmak ihtiyacıyla 'itirledi.

Kadınlara ve çocuklara çok derin zaafı vardı. Büyük anelerinin torunlarının ellerine parayı sıkıştırarak kendisini ızarletti:
— Haydi yavrum fakara babaya sunu ver, diye gönderdikleri zaman sefaletini unutarak o temiz yavrularını kucaklamak isterdi.

Sahil boyunca ağır, ağır ilerliyodu. Bugün biraz keyfi yoktu. Sırtındaki hayat yükünü bu kadar ağır hissetmemişti. Kendi kendine bir şeyler mırıldanıyodu. Onu bu halde görenler yine çocukların küzürdüklerini zannedeceklerdi..

Düşünüyordu: Hayat mıydı bu?.. Bütün ömrünce sıcak bir oda rahat bir yatak yüzü görmemiş, bir gün bile insan gibi güllüp eğlenmemişti..

Günün birinde düşe kalka sürüldüğü bu hayata veda ettiği zaman gazeteler "İsten ihtiyar dilencinin üzerinden çıkan muazzam servet" serlevhası yazılar yazaçaklardı.. Yolun ortasında durdu:

— Neye birdiktirdim bu paraları? diye bağırdı. Ve tekrar değneğine dayanarak hızlı, hızlı yürümeye basladı.

HAYRİ ARUSAN

yenin merdivenlerine kadar yığın yığın insan birikmişti. Yukarıdaki vak'adan tam bir ay sonra, katil mahkem: huzuruna çıkarılmıştı. Gazetelerin kopardığı yazgara, halkı hakikatten her gün hayretten hayrete, heyecandan heyecana sürüklemişti. Ve nihayet mahkeme de işte bugün başlayacaktı. Bu esrar engiz cürüm, ve garip katillia kırkı çamaşırları meydana çıkacaktı.

Cürüm pek öyle ümit ettiğimizi gibi mühim değildi. Katil yalnız başma suçlu mevkisinde oturuyodu; etrafında jandar - ma filan yoktu. Halk, bir aydanberi tanınmıyacağı kadar yazıflayan, iztiraptan ezilen; fakat hâlâ gayet temiz giyinen asil hareketli katil, birbirinin üzerinden şaşkın şaşkın letkik ediyodu. Velhasıl işte hâkim sorusuna baslamak üzereydi.. Ben lafı uzatarak sizleri sıkımayım.. Celse açıldı: Hâkimin suallerine cevap vermek için katil gayet sakin ayağa kalktı:

- İsminiz?
- Ömer Taşçı.
- Yaşınız?
- Otuz beş..
- İşiniz?
- (T...)'nin müddeumumisiyim.

Etrafta bir humurdanma oldu. Hâkim bu cevabın verileceğini evvelden bildiği halde yine azaların yüzüne bakmaktan kendini alamadı. Sonra kendisini toplayıp tekrar söze basladı:

— Bir ay evvel vazifemden on beş gün izinle ayrılarak buraya gelmişsiniz. Sonra bir otel odasında kendinizi zehirelemek teşebbüsünde bulunmuşsunuz. İki saat zarfında teşir edilecek bir zehir içtikten sonra; ben bir adam öldürdüm! diye karakola gidip polisi lüzumsuz yere ifğal etmişsiniz. Otel odasında bahsettiğiniz maktül bulunmadığı gibi; üzerinize gelen bir buhrandan dolayı takti nezarete bulunduğunuz karakolda hem katil hem de maktül olduğunuzun itihafila derhal hastahaneyeye kaldırılmışsınız.

- Bunlar doğru mudur?
- Evet doğru.
- Kanun nazarında polisi aldatmaktan suçlusunuz.
- Ya öldürdüğüm adam?
- Suali siz değil ben soruyorum ve soracağım. Dünya hukuk

(Lütfen Sayfayı çeviriniz)

Edebî Gümrük Taraftarlığı

(6 ncı Sayfadan devam)

ke doldurulması milli eserlerimizimizi kâfi derecede müşteri ve okuyucu bulmasına mani oluyor, tercüme eserlerle rakabet edememek yüzünden de milli şaheserlerimiz doğmuyor. Binaenaleyh gümrüklerimizi cenabi eserlere kapamalı yahut sıkı bir kontrole tâbi tutmalı ve her şeyden evvel telif hakkı ödemek hususundaki beynelmül hukuk kaidesinin dışında kalmaktan vaz geçmeliyiz.

Lozan muahedisinin en büyük zaferlerinden biri, süphe-siz ki, gümrüklerimizi tahdit eden kapitülasyonların kaldırılması ve bu suretle milli ekonomimizin inkişafına mani olan engellerden en birincisinin bertaraf edilmiş olmasıdır. Tercümelemede telif hakkı ödemek muafiyeti de yine Lozan muahedesinin, beynelmül kültür kaynaklarından serbestçe istifade etmemizi temin edecek bir zaferi sayılmağa lâyıktır. Ekonomi ile ilmi ve bedîî kültür arasında çok sıkı bir bağlık, bir münasebet mevcut olmakla beraber her iki sahanın kendilerine has mahiyetleri, kendi dahilî kanunları var. Birinin inkişafına yol açan bir tedbir, bir milli siyaset diğerinin inkişaf yolunu kapatabilir.

Ekonomik kıymetler riyaizî ölçülerle ifade edildikleri halde san'at ve kültür kıymetleri

bu ölçülere sığmaz. Birinciler, piyasasına arz edildikleri yabancısı ve iktisaden geri melekletin sanayisini icitebilir, inkişafı frenleyebilirler. Fakat ikincilerin böyle bir rol oynamayaacağı iddiasına realiteye uygun düşünmez. Hariceten gelecek sanayi ve ziraat mahsullerinden gümrük alındığı halde tercüme için telif hakkı ödenmekle hariceten bir nevi gümrük ödenmesi bunun isbata kâfi bir delil olabilir.

Edebiyat ve kültür sahasında ekonomik bir tedbir baş vurmak zararlı ve tehlikelidir. Tercüme eserlerle yerli eserler arasında rakabet bir satış rakabeti olsa bile bunun izahı ve hal çaresi iktisat kanunlarında bulunamaz. Evvelâ böyle bir rakabet tabii bir hal değildir. Muhtelif edebî eserler edebî müsabakalarda birbirine rakip olabilirler. Satış mağazalarında rakip olamazlar. İlk kurşun kaleminden birer terchen satın alınırsa; fakat bir edebî eserim digerine terchen satın alınması yalnız edebî rüstiünü bulmuş insanlar için değil, edebî zevki henüz oynamanğa başlayan kimseler için bile düşündürülemez. Halide Edibî Halide Edip olduğu için Gorki ve Zola'yı da Gorki ve Zola oldukları için okuruz. Bunlar edebî zevkimizin başka başka ihtiyaçlarına cevap verirler; rakip olamazlar. E-

ğer bizde gayri tabii bir hal varsa noksanı kendimizde arayalım. Bulacağımız çare herhalde tercüme işini kısmak olmayacaktır. Bilâkis edebî kültürümüzü yükseltmek için bu işe hiç vermezme mecburuz.

Ortada hiç bir rakabetin mevcut olmadığını iddia etmiyoruz. Bizde bugün, mütercimle müellif arasında tabii kazandırılan bir rakabet meselesi vardır; bu doğru. Ve belki asıl mesele de budur. Tercüme edilen eserlerin ekserisî san'at kıymetleri hiç olmayan ve sırf ticaret ve kazanç zihniyetle seçilen eserlerdir. Bu da doğru. Fakat bunları önelemek için tavsiye olunan tedbir çok insafsızca bir tedbir olmaz mı? Başka bir hal çaresi aranamaz mı? Yerli eserlere ve hattâ iyi tercüme edilmiş kıymetli eserlere mükâfatlar vad edilmiş, hükümet bu gibi eserleri, Maarif ve kültür müesseseleri için bol bol satın almak suretile himaye etse daha iyi neticeler almak mümkün değil midir?

Bol tercümenin milli edebiyatımıza vereceği söylenen zarar, temin edeceği kâr yanında çok sıkı kalkar. Yerli eserlerin revacını temin etmek büsbütün ayrı bir iştir. Bunun için tercüme işini kısımağa lüzum yoktur. Milli ruhumuzun şaheserlerini bir ancak beynelmül şaheserlerin ruhunu ruhumuza sığdırdıktan sonra ya-

ratabiliriz. İşe milli kütüphanelerini tercümelele zengin - leştirmekten başlayarak az zamanda cihan edebiyatına şaheserler veren milletler yok değildir. Yalnız klasikleri değil eski yeni bütün kıymetli eserleri lisansımıza mal etmek milli edebiyatımızın hiç bir zaman zararına olmaz. Telif hakkı ödemekte muafiyet bizim için engel değil bir mazhariyettir. Yeter ki bundan hakkı ile istifade etmesini bilelim.

Garp memleketlerinde tedrici icatlarla ve tedrici bir tekâmülle doğan ve yerleşen tekniği kısa bir müddet zarfında kendimize mal etmeğe ve bu memleketlerin uzun seneler müddetince yükseldikleri seviyeyi birkaç senede bulmağa çalışıyoruz. Medenî milletler ve memleketler arasındaki mevkiimizi sağlamlaştırmak, siyasi ve iktisadi istiklâliyetimizi muhafaza ve tasin etmek için yegâne çare budur. Fakat unutmayalım ki Avrupa tekniği Süz ve ruhsuz bir makineden ibaret değildir. Biz onun insanlığı bütün birikmiş ilim ve kültür kıymetleriyle beraber almazsak ölü almış sayılırız. Bu hakiketi iyi anlaşılrsa cenabi eserlerin bol bol lisansımıza nakil ve tercümesinin lüzum ve ehemmiyeti de iyice anlaşılır.

Memleketin kültürel kuruluşu davası ticaret zihniyetine güdülmüş ve basarılmaz. Milli kültür inkılabımızın zaruri olduğu vazifeleri iyi benimseyelim.

prinsipleri, kanunları bir ferdin şahsına bağlı haklarına karışmaz. Kendini katil eden bir katil için siz bir ceza tasavvur edebilir misiniz? Siz de hukukçusunuz...

— İlk defa ben de sizin gibi düşündüm. Odanın penceresinin siki siki kapadım. Hiç ağrı sızı duymadan beni öldürebilecek bir zehir aldım, ve içtim. Yatağıma uzandım, rahat rahat uyuyup gidecektim. Fakat bu arzum yerine gelmedi. Ahmaklar gibî adalete kosmak mecburiyetini hissettim. Bu hissisi size anlatamam... Sanki beni sürükleyen bir amansız kuvvet vardı. Birisi içimden: Sen kendini öldürdüğün gibi, bu ruh halletti içinde; hâdiseler başka türlü cereyan etseydi, pekâlâ başka birini kendinin yerine öldürebilirdin, diyardı. Sonra bir ses kulaklarımda; Sen Ömer Taşçıyı öldürdün... Sen Ömer

Taşçıyı öldürdün... Katil. Katil. Katilsin, diye mütemadiyen üğul duyardı. Ben ki on beş senedir hattâ on yedi senedir, hukuk fakültesinin ilk sınıfındanberi kmdim kanuna ve hakka bağlamış bir insanım. Evvelâ sizin gibi düşündüm; fakat sonra bir cinayet işlediğimi anladım. Ben bir katilim, bana ceza veriniz! Gerçi cinayetim ölüme netice lenmedi... Cemiyet onu kurtardı. Bu hal iş mütercim lehine esbabı muhaffife teşkil eder.

— (T...)' den Bursaya niçin gldiniz. Ve kendî ifadenize göre cürmü bir otel odasında işleme-yi neden münasip gördünüz? Bu cürmü işlemeye sebep neydi?

— Bu şahsı bir meseledir cevap vermem. Her katil cürmü ölü inkâr eder. Ben sadece sebe-bini söyleyemeyeceğim.

— Zaten size kanun nazarında hangi sebepten suçlu olduğunuzu söyledim. Polisi ifğal...

Üst tarafı ismamen şahsı bir iş, karışamamış. Şimdi söz müddeiumamınıdır.

Müddeiumamı yavaş yavaş ayağa kalktı. Herkesin gözü onun siyah çübbesindeydi. Kollarını kavuşturarak söze başlarlar, tam manasıyla bir hayretten ziyade halinde, ömründe ilk defa böyle basit bir mesele ile karşılaşmaktan dolayı sükunet vardı. Kısaca:

— Suçlu bulunduğuy yenden birden fırladı. Gözleri büyümüş, elleri titriyordu. Sapsarı kesilen yüzünde sadece açılabilirliği kadar ağrı açıldı:

— Demek cemiyet için tehlikeli bir şahsı serbest bırakıyorsunuz! diye bağırdı.

Birinci vak'ada muvaffak olamadı. Ya bu katil tekrar bu cürmü işlemeye kalkarsın? Ya hakikaten birini öldürürse. Diye ilâve etti.

Müddeiumamı de söz alarak: — Meslektaşım bir hastahaneyi tavsiye ederim... Diye mukabele bulundu.

Ömer Taşçı bu söz acı acı göldü:

— Günün birinde Ömer Taşçı isimli bir müddeiumamı öldürecek olursam siz mesulünüz, dedi. Madem ki kanun bu adamı öldürmeğe müsaade ediyor...

— Dinleyicilerin gürültüsünü yastırdıktan sonra heyeti hâkime karar vermek için on beş dakika celsesi tatil etti.

Şimdi muhterem okuyucularım, ben de verilecek kararı merakla beklemekteyim.

SAMİM KOCAGÖZ

Harp ne zaman bir zaruret

(4 üncü Sayfadan devam)

lerin büyük kısmı hep buradan gelir.

İbnürrüşd:

"Mevrus malûmatı beseriye olmasaydı, insanlar bugünkü zekâlarıyla, halk mertebesine yükselirdi." diyor.

Şüphesiz Şark alimi bu veciz sözleriyle beseriyyetin gurur ve zinetini teşkil eden aynı zamanda müşterek mal olan bilgiye değil mazinin bozguncu hurafelerinin, insanlığın mütemadi terakkisi karşısına dikilmek isteyen batıl fikirleri kastediyor. Tarihi böyle bir anlayışın en iyi bir surette izahını ve emperyalizmin gaye ve mekanizmasını Fon der Golç Paşasının "Milleti Müsellaha" adındaki eserinden aldığımız şu cümlelerde buluyoruz:

"Bu cibani fanide müellâ avkâm namı dünüreye ihtisaline sây ve aidi gelecek ahvat ve ensal için rahhat refah ve itibar dahilinde yaşamağa arzuke bulunarak zekâyâli ehsândan bir takım zavadun delâletliye ihtiyacı veymive hududunu tecavüz ederek medene, tarihi ve sıvayî bir hayalî nevvelî hakikate çıkarmağa çalıştı müddetinde dünüreye harp denilen nesne ekâik oluyacaktır."

Bu satırlar, bugünkü emperyalistler için de tamamen aktüel bir mahiyeti haizdirler. Buna binaendri ki zamanımızda en müteahhkim, müstebit ruhlu insanlar, bazı cemiyetlerde, zevatı âliyyeden olmuşlardır. Fon der Golç Paşanın kaydettiği tarihi hayalî tahakkuk ettirmeye çalışılmaktadır.

Gene buna dayanarak meselâ Faşizmin tarihi havallı; eski Roma İmparatorluğunun ihyasıdır. Razim ise Paganist Cermanya'ya ecdat dinine dönmek ve tarihin herhangi bir zamanında Cermen tabiiyetinde yaşamış yerleri Cermen hegemonyası altına almaktır. Dünyada geriye avdet mümkün müdür? Efesli hakim Heraklit daha iki bin dört yüz yıl önce bunun gayri kabil olduğunu isbat etmiştir:

Giden geriye dönmek!

Emperyalizmin ikinci prensibi de; Mistisizim'dir. "Mistik, havattan kaçan hakikî bir hodbindir. O daima kendisine büyük bir müttefik arar ve bunu Allahın varlığında bulur.

Umumî Harpte Emperyalizim "Allahı kendi müttefikî sayıyor. Bunun içindir ki Alman stüğülerinin, palaskalarından üzerinde:

GOTT MIT UNS "ALLAH BİZİMLEDİR" ibaresi yazılı bulunuyordu.

Maksim Gorki son yazılarından birinde Büyük Harp esnasında Alman, Fransız, İngiliz ve Rus kiliselerinde düşmanları kahretmesi için herkesin Allahı dua ettiği, eğer hakikaten bir Allah olsaydı hangi tarafın duasını kabul etmek hususunda traji - komik bir vaziyete düşeceğini alaylı bir ifade ile anlatıyor.

Harpten önceki emperyalistler Darvinizme bugünkülerde biyolojiye dayanıyorlar:

Diyorlar ki:

"Biyoloji ilmi reddedilmez bir surette isbat etmektedir ki organik bir protoplazmanın hâkim kanunu, mekân içinde yayılmaktır. Canlı madde; büyümek ve yayılmak için, etrafındaki maddeleri yutarak kendi varlığını bir maddesi haline getirir."

"Biz, dinamik birer mellefiz etraftaki canlı maddeleri kendi varlığımızın bir maddesi haline getirmek hakkımızdır."

Buradan da her gün gazetelerde okuduğumuz Li - bensraum (Hayat sahası) nazariyesi ortaya çıkıyor.

Halbuki tabiatte hiç bir mahlûk muayyen bir devreden sonra büyümek genleşmek gibi bir kanuna malik değildir. Her varlığın inkişaf çağı, müddet ve şekline bizzat doğrutayın emittir. Tabiatın dışına çıkacak menfez yoktur.

Diğer taraftan insanın hayat gayesi hakkında bugün müstebit felsefenin tecrübi ruhiyatın, biyolojinin ortaya koyduğu neticeler, hayatın mekân içinde değil zaman içinde fazla devam olduğunu göstermiştir. Her varlık fazla yaşamak için mücadele etmiyor mu, insanın en yüksek arzusu o değil mi?

Darvin hatıratında:

"En büyük ıstırahın Struggle for Life'in banları tarafından yapılmalarıdır."

Bu iddiannın doğruluğunu kabul etmek bile; bunu insan hayatına tatbik asla mümkün değildir. İnsan, Eflatunun dediği gibi, herşeyden önce bir sosyal hayvandır. Bir tekneleşmiş sâhiptir. Tesvâtü, merhamet, sefkat iyilik, hürrivret, adaleti gibi duygulara sâhiptir. Onun için de mücadele hâkim bir kanundur. Fakat aynı nevin fertleri arasında değil aynı nevin birleşmiş zekâ ve işliyle tabiatın kör anasırına

karşı meşrudur. Beşeri ideal, beşeri ıstırah azaltmakta, kuvvet yerine hakkı tanımakta, iyi bir terbiye ile insanı refaha kavuşturmakta insan kalbinde tohum halinde bulunan adaleti duyusuna fildiendirmektedir.

Otuz, kırk asırlık insan zekasının kahramanane bir çalıışma ve uğraşma ile bulduğu ve binlerce büyük adamın ve geniş halk kütlelerinin alın teri ve hayatı bahasına elde ettiği bugünkü medeniyet ve kültürü galiz ve karantik herhangi bir kuvvet ayakları altında bırakmak isterse bütün münevver insanıyeti karşısında bulacaktır.

Fakat insanlığı bu acı boğuşmaya sürükleyecek olanlar bu sefer yalnız bir dul kadının tehimihile değil birleşmiş bütün insanlık vicdanının lânetleriyle karşılaşırlardır.

Dünya yüzünde ise, bir fert için olduğu kadar bir millet için de en büyük bedbehtlik hattâ felâket umumî nefrete kendini mahkûm etmektedir.

1—Vies des hommes Illustrés; Plutarque.

2—L'origine de l'espèce; Darwin.

3—L'amour et la haine Prof. P. Janet.

4—Prof. Seeliger; Imperialisme.

Zengin'in Eğlenmesi

(10 uncu Sayfadan devam)

kanlıya gelince, Hakkı Beyin ne düşündüğünü seziyor ve kabahathıymış gibi sikiyordu. Onun eğlenmemesine sanki kendisi sebep olmuştu.

Saat on biri geçince gazinonun kapısından boyalı, boyasız kadınlar kırılarak girmeğe başladılar. Bunlardan bazıları bir aşına çehre bulup gülmüşüyor ve masalara ilişiyorlardı. Kimisi de birini arıyormuş gibi etrafı gözleriyle kolaçan ediyordu. Bir ara, masalarının hemen iki karşı öndünden beyaz keten elbise, emser bir kadın, delikanlıyı süzerek ağır ağır geçti. O zaman Hakkı bey sordu:

— Onu tanyor musun?

— Yoou...

— Çağıršana...

Delikanlı şaşırıldı. Nasıl çağırırın? Kadın da durmuştu. Bunun üzerine Hakkı Bey cesaretini topladı ve aneak duyulabilir bir sesle kadına:

— Buyurun efendim! dedi.

Kadın zaten bu sözü bekliyordu. Çekinmeden yaklaşıp

delikanlı ile Hakkı beyin arastına oturdu. Aralık tarfın zengin'in keyfi yerine gelmişti. Hemen rakı şişeleri tazelendi, yeni mezler, meyveler ismanlandı.

Saat on ikiyi çeyrek geçe üç kişi masalarından kalktıkları zaman hesap pusulası bir hayli kabaraktı. Misafirlik kaidesine tevfikân delikanlı, ay sonuna kadar ögile yemeleri ve tramvay için ayırdığı on liracığın çıkarmak istedi. Lâkin Hakkı bey elini yakalayıp umurundanı:

— Ne demek kardeşim biz varken...

Kadının sokağına gelince, kadın:

— Şurada biraz durun. Şimdi gelirim, diyerek karantik bir sokağa daldı ve bir eve girip beş dakika sonra döndü:

— Buyrun!

Girdikleri evin ön tarafında ışık yoktu. Kapı ihtiyatla açıldı. Şişman bir rum madamı onları, dikkatli dikkatli süzerek intizamı, salonunu süreye soktu. Beyaz elbisele ka-

dın kaybolmuştu. Şişman madama:

— İkizin isin yirmi lira yirezeksiniz! dedi ve dışarıya seslendi.

Bu sefer gazinodaki kızla beraber sarışın, tombul tombul civelek bir rum kıızı geldi. Hakkı sarışın tombulu görünce ağzını şapırdatarak madamın kuşağına eğilip bir şeyler söyledi. Keten elbisele iskartıya çıkarıldığını sezmişti. Hele delikanlı gitmeğe davranınca, gene kadın ona sokuldu, gözleri dolu bir halde:

— Ne olur gitmeyin, kahn, diye mırıldandı. Kırk yılda bir şey...

Delikanlının içi müthiş bir acı ile burkuldu. Şimdi hem aile ocuğına ve hem de bu kadına karşı kendini suçlu görüyordu. Yüzü elemle buruştu. Hızla evden çıktı ve tramvaya binmeden yürüdü. Birçok şeyler düşündüyordu. Adeta mahauptu, ezgindi, kızgındı. Cemiyete insanlığı karşı büyük bir cürüm ilişiyenlere mahsus bir hareketle — cürümünün izi görülmesi te takip edilmişçesine — adeta kaçarak yürüyordu.

Faik BERCMEN

Meksikada toprak meselesi

(7 nci Sayfadan devam)

te bir kaç köylü şefi Ayala şehrinde toplanarak San Luis programını tahakkuk ettirinceye kadar silâhî mukavemet devam edilmesi hakkında yeni kararlar verdiler. Verilen kararlar, hareket ayaküstüla komününde başladığı için, Meksika tarihinde Ayoküstula plâni ismi altında zikredilmektedirler.

Tam bu sıralarda Victoriano Huerta Cumhurreisi Maderoyu öldürterek yerine geçiyor. Bu hâdise Zapata taraftarlarıyla büyük arazi sahipleri arasındaki mücadeleden alevlenmesine sebebiyet veriyor. Meksika baştan başa alevler içinde yanyor. Nihayet çarpışma yeni diktatör Huerta'nın mağlubiyetiyle neticeleniyor. Muzaffer köylü şefleri istikbalde ne yapacaklarını tesbit etmek için San Pablo Okstotepek te toplanıyorlar. Burada iki mühim karar veriliyor:

1 — General Emiliano Zapata İnkilâbın büyük şefi ilân edilecek 2 — onun kendine ideal eindiği köylülere toprak taksimi meselesi halledilinceye kadar mücadeleye devam edilecek. Bu toplantının sonunda köylü şefleri tarihe "Ayala plânının tashihi hakkında zabıtlar" ismi altında geçecek olan bir beyanname neşrediyorlar.

Muzaffer köylü ihtilâli daha iktidarını sağlamlastırmadan vaadlerini tahakkuk ettirmeğe çalışıyor. 1915 senesinin 6 II inci kânununda neşredilen kararname ellerinden alınan toprakların Komünlere iadesini ve bu teşekküllere paraca da yardım edilmesini emrediyor. Bundan maada toprak isteyenlerin dileklerini tetkik etmek maksadıyla bir Milli Ziraat Komisyonu kuruluyor. Toprak meselesinin halli için lâzım olan tetkikatı yapmak ve tetbirleri almak maksadıyla de mahalli Komisyonlar vüde getiriliyor.

Fakat Zapata hareketinin galip gelmesine ve hareketi idare eden şeflerin bütün hüsnüniyetine rağmen toprak tevzili işi bir türlü umumleşmiyor. Zapata silâhî mücadeleye devam ediyor fakat harekâti bir plân dairesinde cereyan ettiremiyor. Çarpışma uyaşıp gidiyor. Bu mücadelenin yegâne faydası Meksika halk kütüleri ara-

şında bir inkilâpçı prensibin yayılıp kökleşmesi olmuştur. Meksika halkının bugün dahi uğrunda çarpıştığı bu prensibi şöyle hülâsa etmek mümkündür:

"Toprak onu işleyenin malı olmalıdır. Bugünkü zengin arazi sahipleri bu araziyi asıl sahiplerinin elinden zorla almışlardır. Bugün üzerinde ücretle çalıştıkları toprakların asıl sahibi olan yerliler bu topraklara tekrar sahip olmalıdırlar."

1919 senesinde Zapata, General Pablo Gonzales'in emri üzerine Jesus M. Guajarda tarafından katlediliyor. Zapata'nın ortadan kalkmasıyla Meksika zirâf İnkilâp hareketi bir kaç sene için gevşeyip dağılıyor.

Görüldüğü gibi Meksika tarihinde tesadüf ettiğimiz ardi arkası gelmeyen karışıklık ve ihtilâller hiç te, söylediği gibi, Meksika halkının anarşi, çapul ve macera ile dolu ruhandan neşet eden hareketler değildir; bilâkis bunlar bize bütün bir millet halkının insan gibi yaşamak için giriştiği kavganın nesilden nesile azimle devam ettirilen bir silâlesini gösteriyor.

MECDİ DEVRİM

MEVLÂNANIN RUBAİLERİ

Geçenlerde tanışmış bir İngiliz edebiyat mecmuasında Ömer Hayyam ve Ebûülâla'ın arâ-ka bahsedilen bir muharrir bu klasiklerin kendi Milton'larına tercih edeceğini yazıyordu. Şark klasikleri ve Türk klasikleri bize kalan birer kültür kütür miraslarıdır. Kültürümüzün temel için onları okumamız lâzımdır. Asaf Hâlet Çelebi ruhunu kavradığı Mevlânâ'nın rubailerini Türkçemize çevirmekle büyük bir hizmete bulunmuştur.

Mevlânâ hakkında kitabın başında geniş izahat vardır.

R. Püller

(Tesis Tarihi 1909)

İNGİLİZ KUPONLARINI
İSTEYİNİZ

Galata, Karaköy Mehmet Ali Paşa han
No. : 42

Şalom Biraderler İZAK ve JAK

TÜTÜN TİCARETİ — İHRACAT — İTHALAT

Bahçekapı, 4 cü Vakıf Han, 2 nci Kat No. 33 - 35

İ S T A N B U L

TELEFON : 23591 - 21082

ŞUBESİ :

Şirket Bulvarı, Bahçeliler Han, İZMİR

Posta Kutusu No. : 269

TELEFON : 2372

Umumi Telgraf Adresi: "ŞHALOMBROS"

Aşk ve cemiyet

(11 inci Sayfadan devam)

Kanun aşk ve şehvetin aleyhindedir. cemiyet, fakat medeniyetin vücuda getirdiği âdetler, san'atlar, filmler, eğlence-ler hep bizim şehrânî arz ve ihtiyaçlarımızı artırıyor.

Buna karşı cemiyet müdafaa tertibatı almış: dini nikâh, medeni nikâh, mukavele, ceza, takip, ahlâki engeller ve şaire Fakat cemiyet boşanmaya karşı evliliği müdafaa etmedi, zinayı büyük bir cürüm saymadı.

Ferdî şehvet cemiyetin aldığı bu tedbirlerden gazaba geliyor ve fazla hürriyet istiyor.

Hasılı aşk ile cemiyetin ebedi muharebesi henüz büyük bir zafer ile neticelenmedi.

En nihayet ne fert aşkında ısrar edebilir ve ne de cemiyet şiddetinde. Fert ile cemiyet akıbet muharebelerinden birer miktar fedakârlık edip anlaşmaya mecburdurlar. Fakat bu zarureti dünüya kuralları kuralı her ikisi de henüz anlamadı. Belki de ateş ile su gibi şehrânî aşk ile cemiyet, ferdiyeti fert ile cemiyet hiç bir vakit barışamayacaklardır.

Herhalde bugün aşktan anlamıyanlar âşıklara kızıyorlar, âşıklar da aşktan anlamıyanlara acıyorlar. Biri tabiatın öbürü kanun ve nizamların sözüden olanıyor. Neden istikbal bunlara tercdimlik etsin? Neye su ateşi söndürsün, neye ateş suyu yaksın? (1)

SUPHİ NURİ İLERİ

(1) Denyo de Rougemont ile Gaston Rogeat un aşka dair yazılardan istifade ederek bu makaleyi yazdım. (30 Teşrinievvel 1936 tarihli ve 37 numaralı "Kurun" un ilâvesinde neşrettim "Yazık âşık olmyanlara" unvanlı konferansına bakınız.

Kohinor

Diş Macunu

KOHİNOR, diş macunlarının en iyisidir. Mutlaka KOHİNOR kullanınız. Her yeride bulunur. İsrarla isteyiniz.

Yeni Kitapçı

NAIL ÇAKIRHAN

ANKARA CADESİ No: 85

Bütün kitaplar bulunur.

SUPHİ NURİ İLERİ

İki Çift Göz

HİKÂYESLER 50 KURUŞ

Samatkarlara Mehtup (acele)

Pek muhterem efendim;
Size hürmetimiz büyüktür.
Kiminiz heykul yapar, kiminiz heykul kadar heybetlidir.
Doğum ve ölüm tarihleriniz evde kafı kenarında yazılı.
Kapanız kutrunu ölçüp defne yazıpından çelenkler ördük.
Üstüne tükürdüğümüz çimenleri sakılara nakledip baş köşeye yerleştirirdik.

O sakılarda çiçekler yetişmiş, çiçekleri kurutup, çamıdığımız kur'anın içinde saklar, çivilere asarız.
Ne de olsa misafirinizi, hatırımızı kırnak şöyle duruşun sizi memnun etmek için elimizden geleni yaptık.
Derterlinizi dinler gibi olduğumuz, yazdınız, çizdiniz, yonttunuz da ne oldu?
Tabta kuruşundan, sıvri sinekten, kılıkaktan bizi kurtaramadınız.
Hamam bõeğene, çekirge ve düp-man belâsına karşı başkaları çare verdi.
Beteri var, bacanağın düğününde ilâhik, bir kemân bile yoktu.

Ufak tabut biçimini kılıflardan kemahtar çıktık. Kemahtar nerde idi, niçin suçludur?
Söyleseniz, neden heykeller tef-tiş seyahatine çikmez?
Neden azak ve yağmurlu günlerde heykeller temsiline açmaz?
Velhaâl sairlerin îkf, bir süteğ bezirinin yükünü bile taşımaz niçin?
Bir zamanlar, heyi günlere heyl lıyca, masrapa ibrik yapmağa tenez-xül ederidiniz.
Hem güdü dinlendirir, hem hararete serinlik verirdiniz.
Simdi suyumuz boş sardalye kutularında içiyoruz.

İsteseniz ne süslü ne nakışlı sandıklar yaparızımız!
Bir zamanlar hasta çocuklara şarkı söyleridiniz.
Bir zamanlar deniz aşpı gelen düvmana, bayraklardan beylerden avrettiler:
— Dur! derdiniz.
Kavgada can veren tatlı sözüünüzü dinler, çocukluğunuz kadâr karanlığa dalardık.
Bir zamanlar ise yarardınız.
Şarkılarınızda fakirlere peşin cennet verirdiniz.
Cennete hücum! Cennete canlı girerim derdiniz.
Dünya kadar geniş ovalar hep sınızdı, gezirdiniz tozardınız, avaz avaz bağırdınız.
Bir zamanlar bize ekmeğe gibi, toprak gibi lâzımdınız.
Nur içinde yatın, merhum annem sizi kendi çocukları kadar severdi, hepimizi güydirdi kusatırdı.
Bütün emekler hep bizim mi gitti? Kullarınız unuttunuzuz.

Mehtuplaşmaz olduksa da biz hep sizi hatırlarız.
Yüünüzü hâlâ ezberimizdedir.
Saramız fotoğrafınız divardadır, tasvirlerinizi kâhât çiçeklerle süsleriz, akraha ve taallukattan saydırızınız.
Kibir midir nedir bilmeniz;
Kiminiz ellere yudu gitti.
Kiminiz lûğatlarla girdi gitti, kiminiz, (onları göreceğimizi gel-di).
Kitapların kâh satırları arkasından, yılda bir, ömürde bir uğrayacak dostu bekler.
Yaz akşamları çocuklar seslerini, üstünüzü yıkılan gecemin uğurmaları çarpını, efkârdan titrer dururuz.
Hev sizi düşününüz.
Yıldızlara kadâr-uzun sicimleriniz vardı.
Hev o günleri hatırlarız.
Verdiğiniz horoz çekceği komuşu güllünden kuzıldı, onaklar çukmeceleerde sakladı.
Mehtupla iki büküm sıralanıp, sırtımızdan oğrayan ellerinizi duyardık, birtidibir oynardık.
Anasız bir gün, karantık şark or-manda sizde değeri çilgin gibi kaçtım!
Bırbinizin sarımsız aşırlardan ev-ham basmıştı.

Sizden bâri bereket şarkıları gel-sin.
Yası sekiş olan sevgiliye ilk aşk mektubunuz imlâmsız zindin sorar-dık, sizden istedik gittiniz.
Yazıklar olsun!
Hev beraber teytann hakkından geleceklik, korkup gittiniz! Yazıklar olsun!
Bir zamanlar sizi kızlar parmak-la gösterir; toprağa âşk derledir.
Toprağı da kızları da bırakıp git-tiniz, ne yazık!
Zerzele senesi idi;
Kızamak dökümün geçti, elimden tutup gezmeğe götürdünüz, beraber köy meydanına çitlik bacaklarımız ne yaptı, kızağat ne yemi idi.
Yadı dermeye mutasarrıflığına sizi kim tayin etmişti bilmeniz?
— All dediniz her şeyi sana ver-giymem.
Mevelvi gibi kollarınız dört yana salladınız.
— Al sana! her şeyi gözlemlerin hüzarından!
Gök yudu her yüğü sana teslim!
Temiz bir camdan daha temiz bir alem! bir günlük südüğ veridiniz, o şüne doymadıydınız!

Bağlarda bu sene bol üzüm var, incir sizden iyi olmasın bal ağlıyor, Yemişleriniz, kızlarımız dünyâ kurulları siz beklemekte.
Çocuklar masal ister, çocuklara he-nüz karpuz kabuklarımız içindeki pembe sarayları göstermişiz.
Doğrusunu isterseniz denizlere a-çışam da bin bir kulaç dibindeki şehirleri artık kaybetiyoruz, gözle-rim o yerleri seçemiyiz gitti.
Türlü mükâlat ezberlemişim, hepini unutmuş, sevgilimin imini biliş.
Defterlerinizde her şey kayıtlı imiş, bilmem hangi sahibede altı kırnız kaleme çizilmiş iminizi var-mış, her şey süllü yav ile yazılmış duruyormuş.
Ebediyet sizin olsun, biz ihtiyar-ladık, dinlenmek isteriz.
Dile kolay, bu günlerden bir gün, yolun kenarına çömelip, çocuk doğurur gibi can vermek gerçek.
Başuಂದು olursanız, belki serin iki çift söz alınıza gelir söylederi-niz.
— Bak derim, eş dosttan hayır varmız.
Sakin gücenmeyin, insan hâli, bel-ki diğer susarım.
Bizim öküüzü ahıra bağlayın, ten-bili edin, telâta yemi ihmal edilme-sin.
Size son zahmet! konu komşuya yolda kaldığımız söylediniz, belâlaş-mak nasip olmazsa kusura bakma-ınlar.
Son defa iminizi okunur öflesiniz, her şey söylenir gider.
Kemikler benim, eti sizin, çokuk hepimize senet!
Onlar kapıları açpı bırakıp, ba-calı değirmene gittiler.
Çocuklar sizi tanıy; gözlemlerinizden söyledilerden tanıy.
Onlara rastlarsanız bilerden selâm, giderken yaya gitmişlerdi dönerken şenlikle döünler, lacakız yürek öküüzlerle tayırları döünler.
Gelin gelin gibi gürtülüü kervan-la döünler.
Köyde o gün yüksek tepesine çıkar, sabahla beraber yolucuları karşılarız.
Gece karantlığında bekleriz, şafak sükküncüye kadar bekleriz, sızte bek-leriz, sabah yağmurunda bekleriz, bu dünyada bekleriz, çabuk bekleriz.
Ahıra sızgak makhubınâ inarimiz; kucaklarızuz.
Lâfin kısağı dolaplarında kat kat pıdeler, kâse kâse roçeller hazır.
Gelen gelin yerlerde yataklar perdik.
Hepinizi bekliyoruz.
Ötüler beride durmuş, gelin yi-gitler, cennete cehennemden de geç-cek diri gireriz!
Cümleye selâm.

BEREKET SARKILARI

Mesafeler ardınca meyva toktan gemiler
Getirecekler bu iklim boyuna vıcık vıcık yolcularını
Sarı uzun yazılı ihtiyarlarını
Cuvâl cuval pırıncıklarını
Sandıklarından katar katar ince esvaplar, saçpı yaş mey-valar dökülecek.

Mesut çocuklara oynatıyor ekmeğe
(İrf mavî bonçukları sıyır) Lânon belatları
Kıvrım kıvrım, beyaz karantelleri.
Ve biz, anhyazınzı neden sonra kimleri beklediğimizi
Kulları, kuleleri oturtumuzuz.
Ayrılmıştağımızı ahşapta tek.
Ave tel kadar gemilerinden bir katana dolduracak mesut
insanlar incek.
N İhan BEREK

Tuhaf şey; söz bökçlerine yaldın, yaldızlara söz bõeği derdiniz! Bu tarlaya sırtınız siz ufuklarda bağ-dak serapları görür ağladınız, ek-meğ yemiş kadar olurduk.
— Başa da evyallah!
Diliğimizde yollar kuzal, gurbet ar-rica, sadet süerdi:
— Ona da evyallah!
— Hani kuraktık senesinde söylediniz, bir gün dığlardan ovalardan sü-rü gemiler incek, gemilerde neler olmayacaktır!
Kızına çaycı mı istersin?
— All
Cuvâl cuval un mu?
— All
Zurna davul mu istersin?
— Bağışladım, all her şey senin!
Gemiler henüz gelmedi biliyoruz,

Yengem hâlê malar;
O çekitler Allahın ayıpla sezin-niz pak de benzerim, baktirinden seçilmiyoyuk kadâr birim.
O vakiler Allah ve sine "Ben" denirdi.
Aranız açılmasa Kabahat kimde?
O gün bu gün ikizine de küstük; çok beklettiniz.
Her şey olur, biz de sizi bekletiriz; darıldık; yine barışsuz, yabancu de-yiliz, dünya kardeşi, süz kardeşiyiz.
Aşlı var mı bilmem, bizi göreceğini z gelmiş?
Mahl müllük bırakıp bize dönmek istiyoruzmuşunuz?
Evedekileri sorarsanız hepisi âfiyetoteler beraber mahullü topladık.
Ezaldenberi sizi bekliyoruz.

Aytilmiş çeşmesinden; Sarı Çiğnemele Mehmetçü
namına Abdin D